

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

NEAPOLIS UNIVERSITY PAFOS

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ Η
ΥΠΕΡΟΧΗ ΚΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΝ**

ΕΥΤΥΧΙΑ ΛΟΥΚΑΙΔΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΦΟΣ 2015

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ Η
ΥΠΕΡΟΧΗ ΚΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΝ**

ΕΥΤΥΧΙΑ ΛΟΥΚΑΙΔΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΦΟΣ 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την ύπαρξη μιας άνευ προηγουμένου ομοσπονδίας κρατών και με την αναπόφευκτη ύπαρξη μιας πολύ πολιτισμικότητας και πολύ κουλτούρας σε μία ένωση κρατών, την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πολύ-ποίκιλη ύλη του Ευρωπαϊκού δικαίου, έχει εισχωρήσει σε όλες τις πτυχές των έννομων τάξεων των κρατών μελών, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Αυτές οι εξαιρέσεις είναι πολύ συγκεκριμένες και αφήνονται στην διακριτική ευχέρεια των κρατών.

Έτσι αυτή η ταχύτατα εξελισσόμενη υπερεθνική έννομη τάξη, που ως επί το πλείστον αντικαθιστά τις εθνικές έννομες τάξεις, έχει ως αποτέλεσμα την παραχώρηση της αυτονομίας των κρατών μελών της ένωσης, πολλές φορές χωρίς επιλογή, κι έτσι η κρατική κυριαρχία θυσιάζεται στο βωμό της παγκοσμιοποίησης προς όφελος της ένωσης που είναι το επιθυμητό αποτέλεσμα με άξονες την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και την ασφάλεια των πολιτών της.

Είναι προφανές ότι οι θεμελιώδεις ελευθερίες των προσώπων, υπηρεσιών, κεφαλαίων κι εμπορευμάτων πάνω στις οποίες στηρίζεται το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προωθούνται μέσα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο μέσα από ανταλλαγή συμφερόντων μεταξύ της ΕΕ και των κ-μ της.

Επίσης η διαδικασία λήψης αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ γίνεται με βάση το διακυβερνητικό μοντέλο το οποίο με τη σειρά του βασιζόμενο στην αντικειμενικότητα έχει ως αποτέλεσμα αποφάσεις οι οποίες αντιπροσωπεύουν την σύγκλιση των εθνικών προτιμήσεων.

Η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου είναι εμφανέστατη μέσα από αποφάσεις σε αναρίθμητες υποθέσεις και κυρίως σε όσες αφορούν την ομοιόμορφη εφαρμογή του στα εθνικά δίκαια των κ-μ ακόμη κι αν αυτό σημαίνει την ακύρωση εθνικών νομοθεσιών που δεν συνάδουν ούτε με το δίκαιο που πηγάζει από το πρωτογενές και το δευτερογενές δίκαιο της ΕΕ αλλά ούτε και με τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ.

ABSTRACT

With the existence of an unprecedented federation of countries and with the inevitable existence of a multicivilization and a multiculturalism in the bundle of these countries, the European Union, the variety of the European law's content has been penetrated in every single aspect of all the different legal orders of the member states with very few exceptions. These exceptions are very specific and are left to the member state's discretion.

So this speedy evolution of this supranational legal order, which in the main replaces the national legal orders, has as a result the assignment of the member state's autonomy, most of the times without any given option, and like that the state's sovereignty is sacrificed on the altar of the globalization for the Union's sake which is after all the desirable result having as its main axes the freedom, justice and safety of all its citizens.

It is obvious that the fundamental freedoms of the free movement of people, services, capital and goods upon which the structure of the European Union has its foundations, are promoted in the European framework through the exchange of interests between the European Union and the member states.

Apart from that, the procedure of taking decisions in EU level is based on an intergovernmental model which is based on objectivity and has as a result decisions which represent the convergence of national preferences.

The superiority of the European law is obvious within numerous cases and especially in those which concern its uniform application in every member state's legal order even if this means the annulment of a member state's specific law, which is not congruous with neither the primary or the secondary legislation of the EU but nor with the case law of the Court of the EU.

Αφιέρωση

Αφιερωμένο στην Ειρήνη μου!

Την κόρη μου..Την ειρήνη της ψυχής μου..

Ευχαριστίες

Ολόψυχα ευχαριστώ τους γονείς μου, Λούκα και Ειρήνη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθηγητή κύριο Κωνσταντίνο ΓΕ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟ για την καθοδήγηση και την πολύτιμη βοήθεια του!

Πίνακας Περιεχομένων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η υπεροχή κι αλληλεπίδραση του Ευρωπαϊκού δικαίου μέσω της αναπόφευκτης αλληλεγγύης των εθνικών δικαίων

Πρόλογος	9
Κεφάλαιο 1: Το ιδιάζων του Ευρωπαϊκού δικαίου	11
1.1: Η ιδιότητα του κράτους μέλους.....	12
Κεφάλαιο 2: Πηγές του Ευρωπαϊκού Δικαίου	14
2.1. Το Πρωτογενές Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	14
2.2. Το Δευτερογενές Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	20
Κεφάλαιο 3: Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	23
3.1. Σύνθεση.....	23
3.2. Αρμοδιότητες.....	24
Κεφάλαιο 4: Οι γενικές αρχές του Ευρωπαϊκού δικαίου	27
Κεφάλαιο 5: Η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου μέσω της αλληλεπίδρασης του με τα εθνικά δίκαια	28
5.1: Οι βασικοί στόχοι.....	28
5.2: Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.....	28
5.3: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.....	29
5.4: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	30
5.5: Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	32
5.6: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.....	33

5.7:Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	35
5.8:Το δικαστήριο των ελεγκτών.....	36
Κεφάλαιο 6: Η αλληλεπίδραση του ευρωπαϊκού δικαίου με τα εθνικά δίκαια.....	38
6.1:Η νομοθετική διαδικασία.....	38
6.2:Ανάθεση - Conferral.....	38
6.3:Επικουρικότητα - Subsidiarity.....	38
6.4:Αναλογικότητα – Proportionality.....	39
6.5:Εθνικά κοινοβούλια.....	39
6.6:Η συμμετοχή του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	40
6.7:Ενέργεια.....	41
Κεφάλαιο 7:Νομολογία του ΔΕΕ-Σημασία και ρόλος.....	44
7.1.Άρθρα 258-260 ΣΛΕΕ – Απευθείας προσφυγές.....	44
7.2.Άρθρο 258 - Ενέργειες επιβολής του νόμου από την Επιτροπή.....	45
7.2.1.Προσφυγή υπό του άρθρου 258.....	46
7.2.2.Διαδικασία παράβασης-Διοικητικό και δικαστικό στάδιο.....	49
7.3.Υπερασπίσεις.....	52
7.4.Άρθρο 259 ΣΛΕΕ-Προσφυγές μεταξύ κ-μ.....	57
7.5.Άρθρο 260 – Επιβολή.....	57
Κεφάλαιο 8:Προδικαστική απόφαση.....	59

8.1.Άρθρο 267 ΣΛΕΕ.....	59
8.1.1.Λειτουργίες του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.....	60
8.2.Άρθρο 267(2) ΣΛΕΕ - Η διακριτική παραπομπή.....	61
8.3.Άρθρο 267(3) ΣΛΕΕ – Η υποχρεωτική παραπομπή.....	61
8.4.Κρατική ευθύνη για την αποτυχία δικαστηρίου να προβεί σε παραπομπή.....	62
8.5.Άλλες όψεις του άρθρου 267.....	62
Επίλογος.....	64

Πρόλογος

Κάποια από τα πιο δύσκολα και αμφιλεγόμενα θέματα αφορούν την συσχέτιση και την αλληλεπίδραση του Ευρωπαϊκού δικαίου με τα εθνικά δίκαια των κρατών μελών. Μπορούν οι Ευρωπαίοι πολίτες να βρουν το δίκιο τους στα εθνικά τους δικαστήρια μέσω του Ευρωπαϊκού δικαίου;

Η Συνθήκη της Ρώμης αντικατοπτρίζει την παράδοση του ηπειρωτικού δικαίου της πλειοψηφίας των κ-μ και περιγράφεται ως συνθήκη πλαίσιο το οποίο σημαίνει ότι υπήρχε η πρόθεση να ερμηνεύεται και να συμπληρώνεται από το δευτερογενές δίκαιο και την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όντως το Δικαστήριο της ΕΕ είχε και έχει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Κοινότητας και μετέπειτα της Ένωσης. Στις αποφάσεις του χρησιμοποιείται η τελεολογική ή η επί σκοπού ερμηνεία που βασίζεται στην ερμηνεία των γεγονότων με βάση τον σκοπό που αυτά είχαν. Αυτό διαφέρει από την πραγματιστική ερμηνεία που ως επί το πλείστον χρησιμοποιείται για παράδειγμα στα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου παρόλο που κι αυτά επίσης χρησιμοποιούν την τελεολογική ερμηνεία σε κάποιες περιπτώσεις.

Διάφορα άρθρα του Ευρωπαϊκού Δικαίου αποτελούν το εφαλτήριο για την εφαρμογή και την συνεργασία των εθνικών δικαίων με το δίκαιο της ΕΕ και αυτό φαίνεται από το άρθρο 3 της Συνθήκης για την ΕΕ¹. Μαζί με αυτό καθώς και με όλη την ευρωπαϊκή νομοθεσία υπάρχουν αρχές οι οποίες στηρίζουν την νομολογία και μεταξύ αυτών είναι οι αρχές της αποτελεσματικότητας² και της ομοιόμορφης εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου. Η χρήση και η προσαρμογή αυτών των αρχών στις διάφορες υποθέσεις μπορεί πολλές φορές να οδηγήσει σε δημιουργικές αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων.

Το Δικαστήριο μπορεί να αναφερθεί στο πνεύμα της Συνθήκης ή στις αρχές που είναι εγγενείς στο σύστημα των Συνθηκών για να αναπτύξει έτσι, νέα δόγματα και ακόμη και να επαναπροσδιορίσει και να επανερμηνεύσει την Συνθήκη αναλόγως των περιστάσεων.

1.Πρώην άρθρο 2 ΣΕΕ

2.Γαλλικός όρος: effet utile

Για παράδειγμα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι γενικές αρχές έχουν περιληφθεί ως μέρος του ευρωπαϊκού δικαίου κάτι που δεν είχε αναφερθεί καν στην Συνθήκη της Ρώμης.

Επίσης, άρθρα όπως το 258 και το 267 της Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ καθώς και οι αρχές της άμεσης και της έμμεσης εφαρμογής θα εξεταστούν στην παρούσα διπλωματική για την εξακρίβωση της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητας που αυτά έχουν για τον συσχετισμό του ευρωπαϊκού δικαίου με τα εθνικά.

Κεφάλαιο 1

Το ιδιάζων του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ιδρύθηκε το 1951 με την Συνθήκη του Παρισιού και δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Αυτό ήταν ένα ιστορικά γιγάντιο βήμα προς την ολοκληρωτική ενοποίηση των Ευρωπαϊκών χωρών μετά από την καταστροφή που έφερε στις οικονομίες τους ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες ήταν οι έξι χώρες – δημιουργοί. Με την ΕΚΑΧ είχαν ιδρυθεί τότε τέσσερα όργανα με νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαστικές εξουσίες για να προωθήσουν και να προάγουν την πολιτική της Κοινότητας.

Νομικά όλη αυτή η προσπάθεια όφειλε να στηρίζεται σε γερά νομικά θεμέλια για να μπορέσει να ορθοποδήσει και να αναπτυχθεί. Έτσι έχουμε το δίκαιο της ΕΕ το οποίο υπερέχει όλων των εθνικών και καθοδηγεί σε πολλούς και διάφορους τομείς τα κ-μ. Οι Συνθήκες της ΕΕ που έχουν υπογραφεί κατά καιρούς αποτελούν το **πρωτογενές δίκαιο** της Ένωσης και έχουν άμεση ισχύ στην εθνική νομοθεσία όλων των κρατών μελών από την στιγμή της ένταξής τους. Τα κ-μ εκχωρούν τα δικαιώματά τους στην ΕΕ.

Επίσης υπάρχει και το **δευτερογενές δίκαιο** της ΕΕ το οποίο καθορίζεται στο άρθρο 288 ΣυνθΛΕΕ και συγκεκριμενοποιείται σε τρεις κατηγορίες

- Κανονισμοί
- Οδηγίες
- Αποφάσεις

και σε δύο είδη πράξεων οι οποίες δεν είναι νομικά δεσμευτικές και αφορούν τις συστάσεις ή συμβουλευτικές προτάσεις και τις γνωματεύσεις οι οποίες θεωρούνται πειστικές και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το Δικαστήριο σαν βοηθητικές ως προς την ερμηνεία της νομοθεσίας και ως τέτοιες πρέπει να τις χειρίζονται τα εθνικά δικαστήρια.

Τέλος το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιεί την πρωτογενή και την δευτερογενή νομοθεσία ως βάση της νομολογίας του η οποία αποτελεί τον βασικό άξονα στον οποίο στηρίζονται τα εθνικά δικαστήρια. Δεν ακολουθείται η αρχή του νομικού δεδουλευμένου όπως στις χώρες όπου ισχύει το κοινοδίκαιο αλλά οι αποφάσεις του Δικαστηρίου πρέπει να ακολουθούνται από τα εθνικά δικαστήρια με βάση την αρχή της ανωτερότητας και της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου. Φυσικά και το ΔΕΕ εμμένει στο να ακολουθεί τις προηγούμενες δικές του αποφάσεις δημιουργώντας έτσι μια σταθερή συνοχή.

Το ΔΕΕ χειρίζεται ως μέρος του ευρωπαϊκού δικαίου και τις συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και μίας ή περισσότερων τρίτων χωρών όπως π.χ. η συμφωνία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις πολυσυμφωνίες μεταξύ της ΕΕ μαζί με τα κ-μ της από την μία πλευρά και της ΕΕ μαζί με τρίτες χώρες από την άλλη όπως π.χ. οι συμβάσεις της Λομέ μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού.

1.1.Η ιδιότητα του κράτους μέλους

Η ΕΕ ξεκίνησε το 1951 με την ευρωπαϊκή οικονομική συνεργασία με συμμετέχοντες χώρες το Βέλγιο, την Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Πλέον η ΕΕ αριθμεί 28 κ-μ τα οποία όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω εκχωρούν τα δικαιώματα τους στην Ένωση με την προσχώρηση τους η οποία είναι μια περίπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία. Αφού γίνει αίτηση από το κ-μ στο Συμβούλιο, ζητείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όπως εξετάσει κατά πόσο πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια. Αν αυτό εγκριθεί από την Επιτροπή τότε το Συμβούλιο δίνει το πράσινο φως για την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης ανά θεματική ενότητα.

Τα κριτήρια προσχώρησης τα οποία πρέπει να πληρούνται και είναι γνωστά ως τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, περιλαμβάνουν το σταθερό δημοκρατικό πολίτευμα, το κράτος δικαίου, την οικονομία της ελεύθερης αγοράς συμπεριλαμβανομένου και του ευρώ και κατά συνέπεια του συνόλου της νομοθεσίας της ΕΕ. Σε ότι αφορά το ευρώ υπάρχουν τα κριτήρια του Μάαστριχτ τα οποία πρέπει να πληροί ένα κ-μ για να μπορεί να ενταχθεί στην Ευρωζώνη. Προσχώρηση στην ενιαία νομισματική πολιτική γίνεται μόνο κατόπιν επιθυμίας του κ-μ.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω και όπως αναλύεται στη συνέχεια, το δίκαιο της ΕΕ το οποίο καλούνται να ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο τα κ-μ αποτελεί τον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο περιστρέφονται οι αξίες και οι αρχές της ΕΕ με παράγωγα τα δικαιώματα αλλά και τις υποχρεώσεις του Ευρωπαίου πολίτη μέσα από το πρωτογενές δίκαιο το οποίο αποτελείται από τις Συνθήκες και είναι βεβαίως ο ακρογωνιαίος λίθος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το δευτερογενές δίκαιο το οποίο αποτελείται από τους κανονισμούς, τις αποφάσεις και τις οδηγίες αλλά βεβαίως και την νομολογία του ΔΕΕ η οποία βρίσκετε συνεχώς σε εγρήγορση για να προλαμβάνει τα γεγονότα με αποφάσεις που αποτελούν καινοτομία στην σωστή απονομή δικαιοσύνης.

Η ακριβής και έγκαιρη εφαρμογή των Συνθηκών και κατά επέκταση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι ευθύνη των κ-μ τα οποία τυγχάνουν παρακολούθησης των ενεργειών τους από την ευρωπαϊκή επιτροπή. Σε περίπτωση που ένα κ-μ δεν μεταφέρει τις νομοθετικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ στο εθνικό του δίκαιο ως όφειλε κι επίσης όταν δεν έχει να ανακοινώσει κάτι στην Επιτροπή σε σχέση με τα μέτρα που όφειλε να λάβει ή ακόμη αν η ίδια η Επιτροπή υποψιαστεί ότι το συγκεκριμένο κ-μ παραβιάζει ευρωπαϊκή νομοθεσία τότε μπορεί να λάβει μέτρα εναντίον του. Αυτό μπορεί να αρχίσει με επίσημη διαδικασία για τις συγκεκριμένες παραβάσεις και μπορεί ακόμη και να καταλήξει, αν χρειαστεί, στην παραπομπή του κ-μ στο ΔΕΕ.

Η Κύπρος με την Πέμπτη τροποποίηση του Συντάγματος της, Νόμος 127(I)/2006, κάνει ξεκάθαρο ότι ακόμη και το ίδιο το σύνταγμα είναι υπό της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας και όλων όσων αυτή θεσπίζει αναγνωρίζοντας έτσι την εκχώρηση των δικαιωμάτων της ως κ-μ και παράλληλα την αναντίλεκτη υπεροχή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας έναντι της εθνικής.

Η σχετική προσθήκη του νέου άρθρου 1Α το κάνει ξεκάθαρο και αδιαμφισβήτητο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Πηγές του Ευρωπαϊκού Δικαίου

2.1. Το Πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ

Η **Συνθήκη της Ρώμης** που υπογράφηκε στις 25 Μαρτίου 1957 είχε στόχο μία ενιαία αγορά μεταξύ των προσχωρούντων χωρών και κατά συνέπεια των κρατών μελών της. Τα κίνητρα προφανώς ήταν οικονομικά με απώτερο στόχο την ανάκαμψη των οικονομιών των πληγέντων χωρών το οποίο ήταν άμεση ανάγκη. Η ιδέα της απεξάρτησης της ΕΕ από την Αμερική με την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς ήταν η κεντρική ιδέα για την αύξηση του πλούτου, την προώθηση της ανάπτυξης και της παραγωγής στην ΕΕ.

Με την Συνθήκη της Ρώμης ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας. Βασιζόμενη στην αρχή της μη διάκρισης μεταξύ των κ-μ, τότε άρθρο 7 και νυν 18 ΣΛΕΕ, χαρακτηρίζεται από τις τέσσερις ελευθερίες: ελεύθερη διακίνηση προσώπων, αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών. Επιπλέον στη βάση της έχει την Τελωνειακή Ένωση, την πολιτική ανταγωνισμού, την κοινή εμπορική πολιτική και την κοινή αγροτική πολιτική ανάμεσα σε άλλες. Τέσσερα ήταν τα βασικά της θεσμικά όργανα. Το Υπουργικό Συμβούλιο, η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Δικαστήριο. Αυτή η συνθήκη καθορίζει τις νομοθετικές και δικαστικές πρακτικές και θέτει την νομική βάση για το δευτερογενές δίκαιο το οποίο θα εξεταστεί πιο κάτω. Πάρα ταύτα θεωρείται συνθήκη υπό συμπλήρωση αφού είναι γενικά αποδεκτό ότι η νομολογία του ΔΕΕ και το δευτερογενές δίκαιο προσθέτουν στη βάση της.

Το νομικό οικοδόμημα της ΕΟΚ συνέχισε την ανάπτυξη του με την **Συνθήκη Συγγώνευσης**, ή συνθήκη των Βρυξελλών, των θεσμικών οργάνων των τριών κοινοτήτων το 1965. Έτσι η ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και ΕΥΡΑΤΟΜ απέκτησαν μία κοινή επιτροπή και ένα κοινό συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχοντας κοινό προϋπολογισμό.

Η **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη** υπογράφηκε το 1986 και είχε ως αποτέλεσμα μια πρώτη σειρά αλλαγών στην Συνθήκη της Ρώμης. Ο λόρδος Κοκφιλντ (Cockfield) έδωσε το έναυσμα για αυτή την έναρξη αλλαγών βασιζόμενος σε διάφορα δασμολογικά, εμπορικά, φυσικά και τεχνικά εμπόδια που ακόμη υπήρχαν στην ενιαία αγορά. Ένα όριο μέχρι το τέλος του 1992 είχε τεθεί για την επίτευξη της εσωτερικής αγοράς και την απομάκρυνση των εμποδίων προς

όφελος όλων των κ-μ.

Ανάμεσα στις συγκεκριμένες αλλά και με άλλες διαδικαστικές αλλαγές η ΕΕΠ δημιούργησε το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την διασφάλιση της τήρησης του δικαίου τους μέσω της εφαρμογής και της ερμηνείας των συνθηκών. Σημαντικό επίσης είναι η τοποθέτηση των συναντήσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε επίσημη τροχιά και κατεπέκταση την ενίσχυση του ρόλου του.

Η σημαντικότερη **Συνθήκη του Μάαστριχτ** το 1992 ή συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση έφερε στο προσκήνιο νέα στοιχεία που τέθηκαν επί τάπητος και αφορούσαν την επερχόμενη Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση¹ κι επίσης θέματα πολιτικής ένωσης όπως η ιθαγένεια² και μια κοινή πολιτική εσωτερικών κι εξωτερικών υποθέσεων της Ένωσης. Επέφερε σημαντικές αλλαγές στην συνεργασία των κ-μ για την κοινή αμυντική στρατηγική τους, στην δικαιοσύνη και στις εσωτερικές τους υποθέσεις. Επίσης ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Ένωση κι ενίσχυσε τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την θέσπιση της διαδικασίας συναπόφασης στην λήψη αποφάσεων³. Προετοίμασε το έδαφος για την προσχώρηση επιπρόσθετων κ-μ και ίδρυσε τους τρεις πυλώνες ως το οικοδόμημα της ΕΕ. Ουσιαστικά έκανε πολλές μεγάλες αλλαγές στην Συνθήκη της Ρώμης.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 με το άρθρο 2 ΕΚ πρόσθεσε νέες προοπτικές και στόχους στην Συνθήκη της Ρώμης όπως η ισότητα μεταξύ αντρών και γυναικών, η σταθερή ανάπτυξη και ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος.

Η απλοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας της συναπόφασης ήταν επίσης τροποποίηση που επήλθε με την συνθήκη του Άμστερνταμ καθώς επίσης και η ευρύτερη χρήση της συγκεκριμένης διαδικασίας καθώς και η αντικατάσταση της διαδικασίας της συνεργασίας σε όλους τους τομείς εκτός από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

1.ΤΙΤΛΟΣ VII, Οικονομική και Νομισματική Πολιτική, Άρθρα 98-124 ΕΚ (20-25 ΣυνθΛΕΕ)

2.Άρθρα 17-22 ΕΚ (120-144 ΣυνθΛΕΕ)

3.Άρθρο 251 ΕΚ

Η καταπολέμηση των κάθε είδους διακρίσεων ήταν μια καινούργια εισαγωγή του άρθρου 13 ΕΚ η οποία έδωσε στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή των διακρίσεων με βάση το φύλο, την καταγωγή, την θρησκεία, πάσης φύσεως αναπηρία, κάθε ηλικίας και ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού. Από τότε το θέμα του ρατσισμού κάθε είδους πήρε ιδιαίτερες διαστάσεις και προστατεύεται με πάσης φύσεως νομοθεσία.

Η αναρίθμηση των άρθρων ήταν επίσης εισαγωγή της συνθήκης του Άμστερνταμ όπως και η αυξημένη συνεργασία ή αλλιώς μεταβλητή γεωμετρία, ενός καινούριου θεσμού όπου ομάδες από τα κ-μ μπορούν με δική τους συνολική πρωτοβουλία να ενεργούν για να καθορίζουν πιο στενές συνεργασίες μεταξύ τους με άξονα το Ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο. Είναι σαν να δημιουργούν μια Ευρώπη ενοποιημένη από ομόκεντρους κύκλους. Αυτή η πρακτική δεν δημιούργησε την ONE αφού αποτελεί δημιούργημα της Συνθήκης του Μάαστριχτ αλλά η μεταβλητή γεωμετρία αποτελεί παράδειγμα χρήσης από την ONE.

Ακόμη μία σημαντική εξέλιξη αφορά τις δυνατότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε σχέση με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το άρθρο 214 ΕΚ τροποποιήθηκε ούτως ώστε πλέον απαιτείται η έγκριση του Κοινοβουλίου για τον πρόεδρο της επιτροπής.

Αυξημένη διαφάνεια, προστασία της ελευθερίας, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι μία σημαντική δέσμευση της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

Με βάση το άρθρο 1 στην ΣΕΕ οι αποφάσεις θα παίρνονται πλέον όσο πιο ‘‘ανοικτά’’ γίνεται.

Με το άρθρο 2 στην ΣΕΕ προωθούνται οι στόχοι του υψηλού δείκτη εξεύρεσης εργασίας και της σταθεροποίησης και ανάπτυξης της ΕΕ ως μίας περιοχής ‘‘ελευθερίας, προστασίας και δικαιοσύνης’’.

Στο άρθρο 6 στην ΣΕΕ κάνει ξεκάθαρο ότι τα θεμέλια της Ένωσης βασίζονται στις ‘‘αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και των βασικών ελευθεριών και στο γράμμα του νόμου.’’

Το άρθρο 7 στην ΣΕΕ ξεκαθαρίζει ότι οποιοδήποτε κ-μ παραβιάσει ‘‘σοβαρά και συστηματικά’’ αυτές τις αρχές θα υποστεί τις συνέπειες με την αναστολή των δικαιωμάτων του ως κ-μ.

Το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ συνέχισε την εξέλιξη του με την Συνθήκη της Νίκαιας η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2003 και έμεινε σε ισχύ μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας επικύρωσης της Συνθήκης της Λισαβόνας. Οι βασικές αλλαγές που επέφερε στην Συνθήκη της ΕΚ αφορούν την αλλαγή της διαδικασίας της πλειοψηφίας για την έγκριση μιας απόφασης σε ειδική πλειοψηφία σε 39 τομείς.

Ρήτρες για αλλαγή της σύστασης της Επιτροπής υιοθετήθηκαν με το Πρωτόκολλο Διεύρυνσης όπου τα νέα δέκα μέλη που εντάχθηκαν το 2004, ανάμεσα τους και η Κύπρος, πήραν από μία θέση Επιτρόπου και τα πέντε μεγαλύτερα κ-μ (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) έχασαν τους δεύτερους Επιτρόπους τους.

Διάφορες άλλες αλλαγές έγιναν στην Συνθήκη της ΕΚ με την Συνθήκη της Νίκαιας και αφορούσαν τα θεσμικά όργανα, τον τρόπο σύστασης τους, έγκρισης προτάσεων, ιεραρχίας και συνεργασίας μεταξύ τους.

Η Συνθήκη της Νίκαιας απλοποίησε επίσης την διαδικασία της μεταβλητής γεωμετρίας όπου πλέον δεν επιτρέπεται η άσκηση του δικαιώματος του βέτο όταν ένα κ-μ εναντιώνεται στην συνεργασία άλλων κ-μ ως ομάδα (τουλάχιστον οκτώ κ-μ⁴), αλλά μπορεί μόνο να ζητήσει να αναφερθεί το γεγονός στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Μία προσπάθεια για ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα απέβηκε άκαρπη κι έτσι καταλήγουμε στην τελευταία και σημαντικότερη συνθήκη με την οποία συμπληρώνεται το πάζλ του πρωτογενούς δικαίου της ΕΕ το οποίο μαζί με το δευτερογενές δίκαιο που θεσπίζεται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ αλλά και του Γενικού Δικαστηρίου αλλά και των γενικών αρχών δικαίου που αναγνωρίζονται από αυτά και τέλος οι διεθνείς συμφωνίες που έχει υπογράψει η ΕΕ με τρίτες χώρες αποτελούν τις βασικές πηγές δικαίου της ΕΕ.

4.Άρθρο 43(1)δ ΣΕΕ

Η Συνθήκη της Λισαβόνας η οποία τροποποιεί την Συνθήκη της ΕΕ και την Συνθήκη για την Λειτουργία της ΕΕ, υπογράφηκε στην Λισαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και αποτελεί την ολοκλήρωση των προσπαθειών αλλαγής της ΕΕ η οποία ακολουθούσε το ίδιο μοτίβο από το 1957. Ήταν η αναγκαία συνθήκη που τα τότε 27 κ-μ επέλεξαν αντί του Ευρωπαϊκού συντάγματος το οποίο είχε απορριφθεί. Εν ολίγοις αποτελεί την ολοκλήρωση μίας δεκαετίας από προτάσεις για συνταγματική ενοποίηση της ΕΕ.

Η σύσταση της αποτελεί το κράμα της σύγκρισης μεταξύ της απορριφθείσας συνταγματικής συνθήκης και των υφιστάμενων συνθηκών. Έδωσε το ελεύθερο στα κ-μ να προχωρούν στην επικύρωση των συνθηκών χωρίς να τελούν δημοψηφίσματα. Για παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία και η Γαλλία είχαν κάνει ξεκάθαρο πως θα ακολουθούσαν την οδό επικύρωσης μέσω των εθνικών τους κοινοβουλίων αντί για δημοψήφισμα.

Ειδοποιός διαφορά είναι το ότι η Συνθήκη της Λισαβόνας δεν αποκαλείται συνταγματική και οι ονομασίες που υπήρχαν στο “σύνταγμα” είτε διατηρήθηκαν ως είχαν στις προηγούμενες συνθήκες είτε απλά αλλάχθηκαν.

Η υπεροχή του Ευρωπαϊκού δικαίου σε σχέση με τα εθνικά δίκαια δεν αναφέρεται πλέον ρητά στην συνθήκη αλλά η υπεροχή του παραγόμενου από το Ευρωπαϊκό δικαστήριο δικαίου θα διασφαλίζεται με την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του σε όλα τα κ-μ⁵. Αυτό συνοδεύεται και από μία νομική γνωμάτευση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου η οποία υποδεικνύει ότι η απουσία της αρχής της υπεροχής του Ευρωπαϊκού δικαίου δεν αλλάζει τίποτα σε σχέση με την ύπαρξη της αρχής ή της νομολογίας του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου.

Οτιδήποτε αφορούσε σημαία και ύμνο της ΕΕ απουσιάζουν από την Συνθήκη της Λισαβόνας η οποία θεωρείται ότι δεν αντικαθιστά τις προηγούμενες συνθήκες αλλά τις τροποποιεί

Είναι ο τελευταίος προς το παρόν κρίκος της αδιάσπαστης αλυσίδας των ευρωπαϊκών συνθηκών όπου η Συνθήκη της ΕΕ διατηρεί τον τίτλο της ενώ η Συνθήκη της ΕΚ μετονομάζεται σε Συνθήκη για την λειτουργία της ΕΕ και περιέχει τα άρθρα για τις θεσμικές διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται και τα άρθρα που αφορούν τις πολιτικές που ακολουθεί η ΕΕ.

Τέλος, η συνθήκη περιλαμβάνει προηγούμενους τομείς των πυλώνων όπου η ΕΕ είχε μικρή ανάμειξη και μαζί με αυτό αφαιρούνται όλες οι αναφορές στην ΕΚ και στους τρείς πυλώνες που είχε δημιουργήσει η Συνθήκη του Μάαστριχτ -ΣΕΕ- το 1992.

2.2. Το Δευτερογενές δίκαιο της ΕΕ

Οι **Κανονισμοί** είναι άμεσα εφαρμόσιμοι το οποίο σημαίνει ότι από την στιγμή που ψηφιστούν ως νομοθεσία από την ΕΕ τα κ-μ δεν χρειάζεται να προβούν σε οποιεσδήποτε διαδικασίες για ένταξη τους στην εθνική νομοθεσία αφού θεωρούνται ως νομοθεσία με άμεση ισχύ άρα κι εφαρμογή. Αυτή είναι και η ειδοποιός διαφορά που τους κάνει την πιο σημαντική μορφή δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ κι έτσι μπορούν να χρησιμοποιηθούν όποτε η ΕΕ απαιτεί γενική ομοιομορφία από τα κ-μ της σε συγκεκριμένους τομείς.

Στο άρθρο 288 αναφέρεται ρητά ότι μόνο οι κανονισμοί είναι άμεσα εφαρμόσιμοι κάτι που δεν ισχύει ούτε καν για τα άρθρα των συνθηκών που αποτελούν το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ αφού μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή μόνο αν πληρούν συγκεκριμένα νομολογημένα κριτήρια και ως εκ τούτου να έχουν καθαρό λεκτικό και να μην έχουν επιπρόσθετες επιφυλάξεις καθώς και να μην χρειάζονται επιπλέον επικυρωτικά μέτρα για την ισχύ τους⁶.

Το ΔΕΕ έχει νομολογήσει ότι οι Κανονισμοί πρέπει να ενσωματώνονται αυτούσιοι στο εθνικό δίκαιο από τα κ-μ⁷ κι αυτό γιατί η ευρωπαϊκή καταγωγή και φύση των κανονισμών ως μέρος του δικαίου τη ΕΕ δεν πρέπει να μεταμφιέζεται αναλόγως συμφερόντων των κ-μ για να γίνεται προφανές στους άμεσα επηρεαζόμενους ότι η ισχύς του είναι υπόδικη σε προκαταρκτική εξέταση όσο αφορά την ερμηνεία και την εγκυρότητα της από το Δικαστήριο. Οι κανονισμοί έχουν επίσης άμεσο αποτέλεσμα δηλαδή μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ιδιώτες στα εθνικά δικαστήρια εάν κι εφόσον πληρούν τα κριτήρια του ‘‘επαρκώς καθαροί και ακριβείς στο λεκτικό τους⁸’’.

6.Υπόθεση van Gend en Loos 1963

7.Υποθέσεις Commission v Italy 1973, Variola v Italian Finance Administration 1973, Bussone v Italian Ministry for Agriculture 1978, Simmenthal SpA v Commission 1979

8.Υπόθεση Azienda Agricola Monte Arcosu v Regione Autonoma della Sardegna 2001

Οι Οδηγίες από την άλλη πρέπει να ενσωματωθούν στην εθνική νομοθεσία ούτως ώστε να έχουν νομική ισχύ. Θέτουν συγκεκριμένους στόχους οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν αλλά αφήνουν στην διακριτική ευχέρεια των κ-μ τον τρόπο και την μέθοδο επίτευξης τους. Υπάρχει όμως χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι στόχοι της κάθε Οδηγίας και αυτό είτε καθορίζεται από την ίδια την Οδηγία είτε την εικοστή μέρα μετά την δημοσίευση της στην επίσημη εφημερίδα.

Συνήθως τα κ-μ αποτυγχάνουν να τηρήσουν τα χρονικά περιθώρια κι αυτό αποτελεί συχνά πρόβλημα αφού δεν μπορεί να επιτευχθεί ομοιομορφία στο ευρωπαϊκό δίκαιο κι επίσης μπορεί υπήκοοι των κ-μ που δεν εφάρμοσαν την Οδηγία να στερούνται ευρωπαϊκών δικαιωμάτων που αυτή επιφέρει. Για να αποφεύγεται η παρατυπία των κ-μ το Δικαστήριο έχει επεκτείνει την αρχή της άμεσης αποτελεσματικότητας στην ισχύ των Οδηγιών που δεν ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο και οι οποίες πληρώντας συγκεκριμένα κριτήρια, ήταν καθαρές και ακριβείς στο λεκτικό τους, άνευ επιπλέον όρων και των οποίων η ορισμένη ημερομηνία για να τεθούν σε εφαρμογή έχει λήξει ⁹. Σημειώνεται ότι η άμεση αποτελεσματικότητα των Οδηγιών περιορίζεται σε χρήση ενάντια στα κ-μ και όχι ενάντια σε άλλο πρόσωπο¹⁰. Η λεγόμενη κάθετη άμεση αποτελεσματικότητα. Πολύ λίγες είναι οι αποδεκτές δικαιολογίες ενός κ-μ από το ΔΕΕ για την μη εφαρμογή μιας Οδηγίας αλλά η άμεση κάθετη αποτελεσματικότητα δεν συμπεριλαμβάνεται σε αυτές.

Οι Αποφάσεις είναι ο τρίτος τρόπος δεσμευτικού δευτερογενούς δικαίου και συνήθως υιοθετούνται από την Επιτροπή για την εφαρμογή του δικαίου του Ανταγωνισμού και αφορούν ένα ή περισσότερα κ-μ ή μία επιχείρηση κατά παράβαση των άρθρων 101 ή 102 ΣΛΕΕ. Ως αποφάσεις της Επιτροπής υπόκεινται σε δικαστική επανεξέταση¹¹.

9.Υπόθεση Pubblico Ministero v Tullio Ratti 1979

10.Marshall v Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority 1986

11.Άρθρο 263 ΣυνθΛΕΕ

Το ΔΕΕ νομολόγησε, παρόλα αυτά, ότι η ονομασία μιας πράξης δεν καθορίζει κατανάγκη την νομική της ταξινόμηση αφού έχει περισσότερη σημασία η ουσία παρά το πλαίσιο που την καθορίζει λεκτικά. Έτσι μία πράξη που είχε ψηφιστεί ως κανονισμός κατηγοριοποιήθηκε από το Δικαστήριο ως ‘μία δέσμη από αποφάσεις¹²’.

Η λίστα του δευτερογενούς δικαίου στο άρθρο 288 δεν είναι εξαντλητική. Το Δικαστήριο έχει νομολογήσει πράξεις των θεσμικών οργάνων ως δεσμευτικές στο είδος τους και υπό προϋποθέσεις¹³ παρόλο που δεν αναφέρονται στο άρθρο 288.

12.Υπόθεση International Fruit v Commission 1971

13.Υποθέσεις Les Verts v EP 1986, Commission v Council (ERTA) 1971

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με έδρα το Λουξεμβούργο, το πρώην Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αποτελεί το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο όσο αφορά την δικαστική εξουσία, της ΕΕ. Με την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2007 και την έναρξη της ισχύος της το 2009, το σύνολο του δικαιοδοτικού συστήματος της ΕΕ αποτελείτε από το ΔΕΕ.

Το ΔΕΕ αποτελείται από το Δικαστήριο, το Ειδικό Δικαστήριο και τα ειδικευμένα δικαστήρια. Η βάση της λειτουργίας αυτών των δικαστηρίων και σύμφωνα με το άρθρο 19(1) ΣΕΕ, είναι η εξασφάλιση ότι “με την ερμηνεία και εφαρμογή της Συνθήκης, ο νόμος τηρείται”. Αυτό το λεκτικό παρέχει την βάση για την δυναμική νομολογία του ΔΕΕ η οποία και στηρίζει τον λεγόμενο “Κανόνα του Νόμου” ή αλλιώς το κράτος δικαίου.

3.1:Σύνθεση

Αποτελείται από ένα δικαστή από κάθε κ-μ, τους οποίους βοηθούν οκτώ Γενικοί Συνήγοροι. Οι δικαστές όπως και οι Γενικοί Συνήγοροι πρέπει να επιλεγούν “πρόσωπα των οποίων η ανεξαρτησία τους είναι πέραν πάσης αμφιβολίας και οι οποίοι κατέχουν τα απαιτούμενα προσόντα για εκλογή στα ανώτατα δικαστικά γραφεία των χωρών τους...” με βάση το άρθρο 253 ΣυνθΔΕΕ. Είναι είτε ακαδημαϊκοί δικηγόροι, δικαστές ή ανώτεροι δικηγόροι με την ικανότητα να τοποθετηθούν στα ανώτατα δικαστικά γραφεία.

Για το Γενικό δικαστήριο το λεκτικό είναι λιγότερο δυνατό. Το άρθρο 254 διαβάζει: “άτομα των οποίων η ανεξαρτησία τους είναι πέραν πάσης αμφιβολίας και οι οποίοι κατέχουν τα απαιτούμενα προσόντα για τοποθέτηση σε υψηλά δικαστικά γραφεία”.

Και τα δύο δικαστήρια εκλέγουν τους δικούς τους προέδρους. Η θητεία είναι ανανεώσιμη για έξι χρόνια και υπάρχει η μερική αντικατάσταση κάθε τρία χρόνια.

Το ΔΕΕ συνήθως συνέρχεται σε τρεις ή πέντε ενώ σπάνια κάθεται σε απαρτία παρόλο που το κάνει σε πάρα πολύ σημαντικές υποθέσεις. Εκδίδει αποφάσεις που αφορούν αιτήσεις προδικαστικών αποφάσεων μετά από αίτηση των εθνικών δικαστηρίων για ερμηνεία του

ευρωπαϊκού δικαίου, προσφυγές από φυσικά πρόσωπα, οργανισμούς ή εταιρείες κατά αποφάσεων της ΕΕ, προσφυγές για παραλείψεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, προσφυγές κατά παραβάσεων από κ-μ της ΕΕ για παράλειψη εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου και προσφυγές κατά νομοθεσιών της ΕΕ οι οποίες παραβιάζουν τις Συνθήκες.

Η μεθοδολογία του αποτελείται από το γραπτό στάδιο, την σύντομη λεκτική λογομαχία, την παρουσίαση του γενικού συνηγόρου και την απόφαση του δικαστηρίου. Αυτή η διαδικασία στηρίζεται πάνω σε γραπτά έγγραφα και η λεκτική λογομαχία έχει σκοπό να συμπληρώσει τυχόν κενά ή περαιτέρω ανάλυση συγκεκριμένων σημείων.

3.2: Αρμοδιότητες - Οι αρμοδιότητες του ΔΕΕ είναι ο έλεγχος της εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δικαίου από τα όργανα της Ένωσης και παράλληλα από τα κράτη-μέλη. Δηλαδή:

1. Εκδικάζει αναιρέσεις κατά αποφάσεων του Πρωτοδικείου της ΕΕ

Άτομα -φυσικά και νομικά πρόσωπα- μπορούν να προσφεύγουν κατά αποφάσεων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων μόνο στο Πρωτοδικείο του ΔΕΕ. Επίσης κ-μ μπορούν να προσφεύγουν κατά της Επιτροπής μόνο ενώπιον του Πρωτοδικείου. Οι αποφάσεις του Πρωτοδικείου σε αυτές τις υποθέσεις ελέγχονται αναιρετικά (ως προς την ορθότητά τους από νομικής πλευράς και όχι ως προς τα πραγματικά γεγονότα) από το ΔΕΕ.

2. Κρίνει τη νομιμότητα πράξεων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων (του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης) μετά από προσφυγή κράτους-μέλους ή άλλου οργάνου της ΕΕ

Όταν ένα κ-μ θεωρεί ότι μια πράξη ενός ευρωπαϊκού οργάνου (του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή και του Συμβουλίου) παραβιάζει το ευρωπαϊκό δίκαιο, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΔΕΕ.

Ως πράξεις συνήθως νοούνται η έκδοση ενός κανονισμού, μιας οδηγίας ή μιας άλλης απόφασης. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί και ένα όργανο της Ε.Ε. να στραφεί κατά πράξης άλλου θεσμικού οργάνου, π.χ. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά της Επιτροπής. Ιδιώτες που έχουν έννομο συμφέρον για την ακύρωση μιας πράξης, καθώς και κ-μ που θέλουν να στραφούν κατά της Επιτροπής, μπορούν να ασκήσουν αίτηση ακύρωσης μόνο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ. Κύριος λόγος ακύρωσης μιας πράξης ευρωπαϊκού οργάνου είναι η παραβίαση του πρωτογενούς ευρωπαϊκού δικαίου (των Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα).

3.Ερμηνεύει κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαίου μετά από προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου

Αυτή είναι η πιο συνηθισμένη αλλά και η πιο σημαντική αρμοδιότητα του ΔΕΕ. Με αυτήν εξασφαλίζεται ο πρωταρχικός και βασικότερος σκοπός του ΔΕΕ που είναι η ενιαία ερμηνεία του ευρωπαϊκού δικαίου από όλα τα εθνικά δικαστήρια σε όλα τα κ-μ. Αν οποιοδήποτε εθνικό δικαστήριο σε υπόθεση που εκδικάζει, καλείται να εφαρμόσει κανόνα του ευρωπαϊκού δικαίου (άρθρο των Συνθηκών, κανονισμό ή οδηγία) και έχει αμφιβολία για την ερμηνεία του, μπορεί να αποστείλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ ρωτώντας για τη σωστότερη προτεινόμενη ερμηνεία του ευρωπαϊκού κανόνα. Αν το εθνικό δικαστήριο που καλείται να εφαρμόσει τον αμφίβολης ερμηνείας κανόνα του ευρωπαϊκού δικαίου είναι το ανώτατο (στην Κύπρο το Ανώτατο Δικαστήριο, στην Ελλάδα ο Άρειος Πάγος, το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Ελεγκτικό Συνέδριο, στην Αγγλία το Ανώτατο Δικαστήριο –Supreme Court), τότε δε δικαιούται απλώς αλλά υποχρεούται να αποστείλει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ. Το ΔΕΕ δε θα κρίνει την υπόθεση στην ουσία της κατά βάση αλλά θα απαντήσει μόνο στο προδικαστικό ερώτημα νομικής φύσεως και υφής χωρίς να επεισέλθει στα πραγματικά γεγονότα. Το εθνικό δικαστήριο κατόπιν θα κρίνει την υπόθεση στην ουσία της με βάση την ερμηνεία του ΔΕΕ, η οποία είναι και δεσμευτική για το συγκεκριμένο δικαστήριο.

Η αρμοδιότητα αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί δίνει στο ΔΕΕ ήδη από τα πρώτα χρόνια της ευρωπαϊκής κοινότητας τη δυνατότητα να αναπτύσσει και να εμπλουτίζει συνεχώς, μια πλούσια νομολογία και να μπορεί να διατυπώνει επακριβώς τις βασικές αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου, την εποχή που το ευρωπαϊκό δίκαιο ήταν ακόμη στα θεμέλια και οι διατάξεις των συνθηκών ακατέργαστες.

Παράδειγμα προδικαστικού ερωτήματος: Το κράτος-μέλος Α εκδίδει νόμο, ο οποίος ορίζει ότι ως βιολογικά λαχανικά χαρακτηρίζονται μόνο προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας σε θερμοκήπιο και όχι σε ακάλυπτο χωράφι. Ο Β εισάγει βιολογικά λαχανικά από άλλα κ-μ της ΕΕ, τα οποία όμως καλλιεργήθηκαν σε χωράφι αλλά όχι σε θερμοκήπιο. Οδηγείται ενώπιον του δικαστηρίου του κ-μ Α λόγω παράβασης της εθνικής νομοθεσίας περί βιολογικών λαχανικών. Στο δικαστήριο επικαλείται ότι ο εθνικός νόμος παραβιάζει την ευρωπαϊκή αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών εντός της ΕΕ (η οποία εδράζεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα):εφόσον τα λαχανικά αυτά παράγονται ως βιολογικά λαχανικά στα άλλα κ-μ, θα πρέπει να επιτρέπεται και η εισαγωγή και διάθεσή τους ως βιολογικών σε όλα

τα κ-μ. Το δικαστήριο αμφιβάλλει για την ορθή ερμηνεία του ευρωπαϊκού κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας και αποστέλλει στο ΔΕΕ προδικαστικό ερώτημα της μορφής: «Παραβιάζεται η ελευθερία κυκλοφορίας αγαθών εντός της Ε.Ε. από εθνικό νόμο, ο οποίος ορίζει ότι ως βιολογικά λαχανικά επιτρέπεται να χαρακτηρίζονται μόνο τα λαχανικά τα οποία καλλιεργούνται και παράγονται σε θερμοκήπιο;». Το ΔΕΕ θα αναλάβει να ερμηνεύσει το σχετικό άρθρο της Συνθήκης ΕΚ και αφού αποφασίσει θα απαντήσει αναλόγως.

4.Κρίνει τη συμμόρφωση κράτους-μέλους με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο μετά από προσφυγή της Επιτροπής ή άλλου κράτους-μέλους.

Όταν ένα κ-μ δεν συμμορφώνεται με το ευρωπαϊκό δίκαιο, μπορεί η Επιτροπή ή άλλο κ-μ να προσφύγει εναντίον του στο ΔΕΕ. Παράβαση του ευρωπαϊκού δικαίου υπάρχει ως επί το πλείστον όταν ένα κ-μ εκδώσει εθνική νομοθεσία που αντίκειται στο ευρωπαϊκό δίκαιο (π.χ. ο νόμος παραβιάζει την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών) ή όταν κ-μ δε ενσωματώσει στην εθνική του νομοθεσία εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας μια κοινοτική οδηγία. Της προσφυγής ενώπιον του ΔΕΕ προηγείται η αποστολή στο κ-μ από την Επιτροπή αιτιολογημένης γνωμοδότησης, με την οποία του επισημαίνεται ότι παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο και καλείται να απαντήσει στις υφιστάμενες παραβιάσεις ή να συμμορφωθεί. Αν το κ-μ δεν μεριμνήσει να συμμορφωθεί, ακολουθεί η προσφυγή στο ΔΕΕ. Το ΔΕΕ διαπιστώνει την ύπαρξη παράβασης ή όχι. Αν διαπιστωθεί παράβαση, το κ-μ οφείλει αμετακλήτως να συμμορφωθεί. Αν δεν υπάρξει συμμόρφωση, ακολουθεί και δεύτερη προσφυγή της Επιτροπής όπου αιτείται την καταδίκη του κ-μ με πρόστιμο.

Κεφάλαιο 4 – Οι γενικές αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου

Οι Συνθήκες του Παρισιού το 1952, της Ρώμης και της ΕΥΡΑΤΟΜ το 1957, παρέλειψαν επιμελώς στα κείμενα τους οποιαδήποτε αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και η πρόωγη νομολογία του Δικαστηρίου των Κοινοτήτων απέρριψε κατηγορηματικά οποιαδήποτε πρόσθεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κοινοτική νομοθεσία.

Ξαφνικά όμως το 1969 το Δικαστήριο άλλαξε γνώμη στην υπόθεση *Stauder v City of Ulm*¹⁴ και από τότε έχει προσθέσει πάμπολλες αρχές στο ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβανομένων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Γενικές αρχές όπως η αρχή της μη διάκρισης, της αναλογικότητας, της ισότητας και της επικουρικότητας απορρέουν από τις γενικότερες αρχές οι οποίες περιλαμβάνονται στις συνθήκες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα από την άλλη απορρέουν από τις συνταγματικές παραδόσεις των κ-μ και των Διεθνών Συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και κυρίως από την **Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών**, γνωστή και ως **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου-ΕΣΔΑ**.

Όλες αυτές οι αρχές εφαρμόζονται μέσα στο πλαίσιο εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και δένουν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα μέσω των πράξεων τους. Πράξεις οι οποίες αντιβαίνουν στις αρχές αυτές θεωρούνται ακυρώσιμες.

Το ΔΕΕ έχει επίσης νομολογήσει ότι τα κ-μ θεωρούνται υπόλογα για οποιαδήποτε παράβαση ή προσβολή των αρχών αυτών, περιλαμβανομένων φυσικά και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην προσπάθεια τους να δώσουν αποτέλεσμα μέσω της αλληλεπίδρασης που έχουν με την ευρωπαϊκή νομοθεσία ή σε κάθε επίδραση που θα έχουν οι αποφάσεις των εθνικών τους δικαστηρίων.

14.Case 29/69

Κεφάλαιο 5: Η υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου μέσω της αλληλεπίδρασης του με τα εθνικά δίκαια

5.1 Οι βασικοί στόχοι

Οι τέσσερις ελευθερίες που αποτελούνται από την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών που συνεπάγονται την ενιαία αγορά για την προώθηση και την διευκόλυνση των εμπορευομένων, η κοινή Τελωνειακή και Δασμολογική ένωση για εξάλειψη των τεχνητών εμποδίων στο εμπόριο, η προστασία του περιβάλλοντος και τέλος ένα σύστημα θεμελιωδών νομικών αρχών είναι το βάθρο στο οποίο εδράζονται ο σκοπός και η ύπαρξη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Μέσω αυτών και των εξουσιών τους η ΕΕ κινείται και αναπτύσσεται θέτοντας ολοένα και περισσότερους στόχους για την ευημερία των λαών που την αποτελούν.

5.2: Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

Με την σύσταση της και την αρχή της λειτουργίας της η Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμη και σαν ιδέα, αποσκοπούσε στην συλλογική προσπάθεια ανάπτυξης κι ευημερίας. Βασικός άξονας της σε αυτή την προσπάθεια ήταν και είναι τα θεσμικά της όργανα. Η σύνθεση, η λειτουργία και οι εξουσίες των οργάνων της ΕΕ βασίζονται στην άρρηκτη συνεργασία και συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ τους και κατά συνέπεια των μεθόδων και διαδικασιών που τηρούνται για να υπάρχει μια ισορροπία ελέγχου μεταξύ τους. Έτσι τα γράναζα της ΕΕ κινούνται από τα θεσμικά της όργανα και σε αυτά στηρίζεται και όλο το οικοδόμημα της.

Η συγχώνευση των πρωτότυπων οργάνων

Για την πραγματοποίηση των στόχων της πρωτότυπης Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, Η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 δημιούργησε τέσσερα θεσμικά όργανα με βάση το άρθρο 7 ΕΚ. Την Επιτροπή, το Συμβούλιο των υπουργών, το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, το οποίο ονομαζόταν συνέλευση μέχρι την Ενιαία Ευρωπαϊκή πράξη το 1986 και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιοσύνης. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας επίσης δημιουργήθηκαν έχοντας το καθένα από τέσσερα θεσμικά όργανα. Και οι τρεις Κοινότητες – η ΕΟΚ, η ΕΚΑΧ και η ΕΚΑΕ- μοιράζονταν την

ίδια συνέλευση και το ίδιο δικαστήριο.

Η Συνθήκη Συγχώνευσης του 1965, καθόρισε όπως συγχωνευθούν τα θεσμικά όργανα των τριών Κοινοτήτων δημιουργώντας έτσι μία Επιτροπή και ένα Συμβούλιο των Υπουργών. Έτσι οι τρεις Κοινοότητες εξυπηρετούντο από τα ίδια τέσσερα θεσμικά όργανα. Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μάαστριχτ), πρόσθεσε ένα πέμπτο όργανο, το δικαστήριο των ελεγκτών στο άρθρο 7 ΕΚ, το οποίο προϋπήρχε στην Συνθήκη Προϋπολογισμού του 1975 και η συμπερίληψη του έδειχνε την αυξανόμενη σημασία ελέγχου των εξόδων της Ένωσης.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας πρόσθεσε δύο ακόμη όργανα στο άρθρο 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

5.3: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι πολύ σημαντικό. Δημιουργήθηκε αρχικά μέσα από άτυπες συναντήσεις των αρχηγών κρατών μελών την δεκαετία του 1970. Από το 1974 γίνονται τακτικές σύνοδοι κορυφής, τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο. Σε αυτές τις συνόδους αποφάσεις υψηλού επιπέδου για την μελλοντική ανάπτυξη της ΕΕ καθορίζονται και διαφωνίες μεταξύ κ-μ ξεκαθαρίζονται.

Παρόλα αυτά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν έχει νομοθετικές δυνατότητες και οποιαδήποτε νομοθετική πράξη αποφασίζεται από το Συμβούλιο της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε αρχικά νομική βάση στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Το άρθρο 15 στην ΣΕΕ καθορίζει τους στόχους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και ξεκαθαρίζει πως ο ρόλος του ..'' είναι το να δίνει την αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξη και τον καθορισμό γενικών πολιτικών γραμμών της ΕΕ..''. Συνίσταται από τους αρχηγούς κ-μ της ΕΕ, τους υπουργούς εξωτερικών, τον πρόεδρο της Επιτροπής και τον υψηλό αντιπρόσωπο για εξωτερικές υποθέσεις και πολιτική ασφάλειας. Τώρα που το ΕΣ θεωρείται θεσμικό όργανο της ΕΕ, είναι υπόλογο στο Δικαστήριο της ΕΕ με βάση το άρθρο 263 της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ σε σχέση με την ..''επανεξέταση της νομιμότητας πράξεων του ΕΣ οι οποίες είχαν στόχο να αποφέρουν νομικές συνέπειες έναντι τρίτων μερών''.

Πρέπει να τονιστεί ότι το ΕΣ είναι ξεχωριστό όργανο από το Συμβούλιο. Δεν έχει

οποιοσδήποτε νομοθετικές δυνατότητες αλλά λόγω της θέσης του έχει πολύ μεγάλη πολιτική επιρροή. Να σημειωθεί πως όπως προαναφέρθηκε τα μέλη του είναι οι αρχηγοί των κ-μ εκτός από την Γαλλία όπου ο πρόεδρος είναι μέλος μαζί με τον γάλλο πρωθυπουργό.

Επίσης το ΕΣ δεν πρέπει να συγχέεται με το Συμβούλιο της Ευρώπης το οποίο δεν είναι ευρωπαϊκό όργανο και είναι ένα εντελώς ξεχωριστό σώμα με διαφορετική σύσταση, διαφορετικές δυνατότητες και όργανα το οποίο ασχολείται κυρίως με θέματα κουλτούρας και κοινωνίας. Το κυριότερο επίτευγμα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η κοινωνική σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων κι ελευθεριών.

Ο πρόεδρος του ΕΣ ψηφίζεται με την μέθοδο της ειδικής πλειοψηφίας για δύομισια χρόνια και μία μόνο ανανέωση που καθορίζεται στο άρθρο 15(5) της ΣΕΕ. Με την ίδια μέθοδο μπορεί να τερματιστεί η θητεία ενός προέδρου εάν υποπέσει σε σοβαρά παραπτώματα. Ο πρόεδρος προετοιμάζει και ηγείται των συναντήσεων του ΕΣ κάθε έξι μήνες. Ο πρώτος εκλεγμένος πρόεδρος του ΕΣ τον Ιανουάριο του 2010 ήταν ο Βέλγος Herman van Rompuy.

5.4: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Το άρθρο 17 της ΣΕΕ και τα άρθρα 244-250 της ΣυνθΛΕΕ καθορίζουν την δομή και την δικαιοδοσία της ΕΕπ. Ουσιαστικά η ΕΕπ είναι το θεσμικό όργανο το οποίο, περισσότερο από όλα, αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα της ΕΕ. Ο ρόλος της περιλαμβάνει την πρόταση νέων πολιτικών και την εισαγωγή νέων νομοθεσιών. Επίσης θεωρείται ο θεματοφύλακας των Συνθηκών αφού ως φύλακας επιλαμβάνεται οποιασδήποτε παραβίασης της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, θεσπίζει νομοθεσία η οποία ανατίθεται αλλού, δρα ως εκτελεστική εξουσία κι εφαρμόζει Ευρωπαϊκές πολιτικές και επιβλέπει την εφαρμογή τους από τα κ-μ. Σε συγκεκριμένα θέματα έχει την δυνατότητα να νομοθετεί κατ' ιδίαν. Επίσης μεσολαβεί στο

Συμβούλιο για θέματα μεταξύ κ-μ και αντιπροσωπεύει την ΕΕ στις εξωτερικές της σχέσεις.

Στο παρόν υπάρχουν είκοσι οκτώ επίτροποι, ένας για κάθε κ-μ. Αυτό καθορίστηκε και θεωρήθηκε τελεσίδικο ενώ στην Συνθήκη της Λισαβόνας, άρθρο 17(5) ΣΕΕ και άρθρο 244 ΣυνθΛΕΕ καθορίζεται ότι από την 1 Νοεμβρίου 2014, όταν και θα διοριστεί νέα επιτροπή, ο αριθμός των μελών της επιτροπής θα αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κ-μ εκτός εάν το Συμβούλιο, δρώντας με ομοφωνία, αποφασίσει να αλλάξει αυτό το ποσοστό.

Η ανεξαρτησία των μελών της ΕΕπ πρέπει να είναι πέραν πάσης αμφιβολίας. Αυτή είναι και η σημαντικότερη προϋπόθεση με βάση το άρθρο 17(3) ΣΕΕ. Οφείλουν να δρούν με γνώμονα το συμφέρον της ΕΕ και να είναι πλήρως ανεξάρτητοι στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Τους απαγορεύεται να ζητούν καθοδήγηση ή να παίρνουν οδηγίες από οποιαδήποτε κυβέρνηση. Η θητεία του γραφείου τους έχει διάρκεια πέντε χρόνια και είναι ανανεώσιμη.

Ο πρόεδρος της ΕΕπ προτείνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετά από ειδική πλειοψηφία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από το οποίο και εκλέγεται με γενική πλειοψηφία από τα υφιστάμενα μέλη του. Στη συνέχεια εκλέγονται οι επίτροποι με βάση ένα αυστηρό σύστημα διαδοχής καθοριζόμενο από το ΕΣ και το άρθρο 244 ΣυνθΛΕΕ. Η ολοκληρωμένη ΕΕπ τότε, είναι υπόλογη στην ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο πρόεδρος στην συνέχεια επιλέγει και καθορίζει τους αντιπροέδρους ανάμεσα από τους επιτρόπους ένας εκ των οποίων θα εκτελεί καθήκοντα Υπατου Αντιπροσώπου της ΕΕ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας με βάση το άρθρο 18 της ΣΕΕ. Ο πρόεδρος επίσης αποφασίζει ποιος επίτροπος θα επιλαμβάνεται ποιου χαρτοφυλακίου. Όλοι οι επίτροποι αποτελούν το κολλέγιο των επιτρόπων το οποίο παίρνει τις αποφάσεις του με την μέθοδο της απλής πλειοψηφίας. Παρόλο που το Ευρωκοινοβούλιο δεν έχει τη δύναμη να ασκήσει βέτο στην επιλογή κάποιου επιτρόπου ξεχωριστά, μπορεί να ασκήσει βέτο στην επιλογή ολόκληρης της ΕΕπ. Παρόλο που αυτή η πρακτική δεν χρησιμοποιείται σχεδόν ποτέ, πολλοί προτεινόμενοι επίτροποι έχουν πιεστεί να αποσυρθούν ή αποσύρθηκαν από τις κυβερνήσεις από τις οποίες προτάθηκαν μετά από την εμφανή δυσaráεσκεια του Ευρωκοινοβουλίου. Έτσι αποδεικνύεται η αποτελεσματική επίβλεψη του στην ΕΕπ και ότι οι εξουσίες του δεν τυγχάνουν αμφισβήτησης και πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

5.5: Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μέχρι το 1993 το Συμβούλιο ήταν γνωστό ως το Συμβούλιο των Υπουργών οπότε και άλλαξε σε Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνθήκη της Λισαβόνας αναφέρεται σε αυτό απλά ως το Συμβούλιο. Το Συμβούλιο αντιπροσωπεύει εθνικά συμφέροντα των κ-μ. Είναι το βασικό νομοθετικό όργανο της ΕΕ. Επιλαμβάνεται νομοθετικών προτάσεων από την ΕΕπ και συνήθως ενεργώντας με ειδική πλειοψηφία αποφασίζει αν θα τις εγκρίνει ή όχι. Με την Συνθήκη της Ρώμης το 1957 ήταν το μοναδικό νομοθετικό όργανο με μοναδική εξουσία να θεσπίζει νομοθεσίες, εξουσία η οποία όπως είδαμε σταδιακά και αυξανόμενα μοιράζεται με το Ευρωκοινοβούλιο αντανakλώντας έτσι το γόητρο του ως το μοναδικό δημοκρατικά εκλεγμένο όργανο της ΕΕ.

Το Συμβούλιο αποτελείται από τους αντιπροσώπους των κ-μ σε υπουργικό επίπεδο, εξουσιοδοτημένους να δεσμεύουν την κυβέρνηση τους σε συγκεκριμένες αποφάσεις. Σε κάθε συνάντηση του Συμβουλίου ο εκάστοτε υπουργός αντιπροσωπεύει την κυβέρνηση του αναλόγως του θέματος. Για παράδειγμα γίνονται συνθέσεις των υπουργών Γεωργίας για το Γεωργικό Συμβούλιο, των οικονομικών για το Οικονομικό Συμβούλιο και ούτω καθεξής.

Παρόλο που πλέον υπάρχει μόνιμος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο διατηρεί την πρακτική του να επιτρέπει κάθε κ-μ να προεδρεύει για έξι μήνες. Αυτό το σύστημα έγινε σταδιακά υψηλού προφίλ διαδικασία με την προεδρεύουσα χώρα να έχει ημερήσια διάταξη και να εισάγει προτάσεις. Υπάρχει μία ανεπίσημη διευθέτηση όπου ο υφιστάμενος προεδρεύων του Συμβουλίου δουλεύει σε συνεργασία με τον πρώην και τον επόμενο πρόεδρο. Η Κύπρος είχε την προεδρία του Συμβουλίου το πρώτο εξάμηνο του 2012.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν έχει καμία νομοθετική εξουσία. Οποιαδήποτε νομοθετική πράξη η οποία μπορεί να αποφασιστεί από το ΕΣ θα χρειαστεί να εκτελεστεί από το Συμβούλιο. Οπότε το ΕΣ συνεργάζεται με το Συμβούλιο.

5.6: Το Ευρωκοινοβούλιο

Σχετικά με το Ευρωκοινοβούλιο είναι τα άρθρα 13 και 14 της ΣΕΕ και τα άρθρα 223-234 ΣυνθΛΕΕ. Η μεγαλύτερη αλλαγή στην σύσταση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για την εξέλιξη της αφορά την ενίσχυση των εξουσιών και του γοήτρου του Ευρωκοινοβουλίου.

Το Ευρωκοινοβούλιο θεωρείτο το καφενείο της ΕΕ το 1957, το οποίο χρησίμευε μόνο στο να συμβουλευτεί, κατά καιρούς, το Συμβούλιο όσο αφορούσε νομοθετικές προτάσεις ενώ πλέον κατάληξε να είναι συν-νομοθέτης σε πολλά θέματα και με βάση την ΣυνθΛΕΕ και αποκτώντας πραγματικές εξουσίες εξονυχιστικής εξέτασης και επίβλεψης σε θέματα που αφορούν τα άλλα θεσμικά όργανα. Η ιστορία της εξέλιξης του Ευρωκοινοβουλίου αντιπροσωπεύει την αυξανόμενη προαπασχόληση με το πρόβλημα του δημοκρατικού ελλείμματος στην καρδιά της οργάνωσης των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αρχικά δεν υπήρχε κανένα δημοκρατικά εκλεγμένο όργανο στην ΕΕ. Το 1979 έλαβαν χώρα οι πρώτες εκλογές για το Ευρωκοινοβούλιο καθιστώντας το έτσι το μοναδικό απευθείας εκλεγμένο διεθνές σώμα στον κόσμο. Παρόλα αυτά όμως, αυτό δεν ήταν αρκετό για να καλύψει το δημοκρατικό έλλειμμα εκτός και αν το Ευρωκοινοβούλιο αποκτούσε πραγματικές εξουσίες και ήταν ενεργό μέρος στην νομοθετική διαδικασία. Κάθε καινούρια Συνθήκη ξεχωριστά έχει αυξήσει σημαντικά τις εξουσίες του Ευρωκοινοβουλίου. Σήμερα ο ρόλος του είναι

κρίσιμος στην οργανική πολιτική της ΕΕ. Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που το Ευρωκοινοβούλιο πληροί τις δύο κανονικές λειτουργίες ενός νομοθετικού οργάνου με το να θεσπίζει νομοθεσία και να ασκεί εξονυχιστικό έλεγχο στα άλλα θεσμικά όργανα, σε αντίθεση με τις εθνικές νομοθετικές εξουσίες, δεν έχει την αυτονομία να θεσπίσει νομοθεσία. Ακόμη και τώρα είναι το λιγότερο σημαντικό νομοθετικό όργανο σε σημαντικά θέματα της ΕΕ και το Συμβούλιο παραμένει το σημαντικότερο νομοθετικό σώμα στην ΕΕ. Η δύναμη του Ευρωκοινοβουλίου παραμένει αρνητική, δηλαδή μπορεί να αντιταχθεί σε νομοθεσία αλλά δεν μπορεί να προτείνει νομοθεσία.

Το Ευρωκοινοβούλιο ονομαζόταν αρχικά συνέλευση και ήταν ένα από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα. Είχε μόνο εβδομήντα οκτώ μέλη τα οποία ήταν μέλη των εθνικών κοινοβουλίων με διπλή εξουσιοδότηση. Αυτός ο αριθμός αργότερα αυξήθηκε σε εκατόν σαράντα δύο όταν το 1958 έγινε η Συνέλευση και για τις τρεις Κοινότητες. Μετά τις πρώτες απευθείας εκλογές για το Ευρωκοινοβούλιο το 1979, ο καταμερισμός διαπραγματεύθηκε στην Συνθήκη της Νίκαιας και η πρώτη δεσμευτική Ευρωβουλή εκλέγηκε το 2009.

Τα μέλη του Ευρωκοινοβουλίου κάθονται σε διεθνικά πολιτικά σύνολα αναλόγως πολιτικών πεποιθήσεων, όπως για παράδειγμα οι Χριστιανοδημοκράτες, οι Προοδευτικοί, Φιλελεύθεροι, Οικολόγοι κλπ.

Οι εξουσίες του Ευρωκοινοβουλίου αυξήθηκαν σταδιακά ξεκινώντας από τις δύο Συνθήκες για τον προϋπολογισμό του 1970 και 1975. Του δόθηκε ο στόχος της υιοθέτησης του προϋπολογισμού σε συνεργασία με το Συμβούλιο. Η Συνθήκη της Λισαβόνας προσπάθησε και βελτιστοποίησε αυτή την διαδικασία. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 πρόσθεσε την διαδικασία της συγκατάθεσης η οποία πλέον περιλαμβάνεται κάτω από τον όρο ειδική νομοθετική διαδικασία στο άρθρο 297(1) ΣυνθΛΕΕ όπου το Ευρωκοινοβούλιο ψηφίζοντας με απόλυτη πλειοψηφία των υφιστάμενων μελών του, έχει την εξουσία να ασκήσει βέτο σε περιορισμένους τομείς όπως η προσχώρηση καινούριων κ-μ στο άρθρο 49 ΣΕΕ και στην υπογραφή Συλλογικών Συμφωνιών. Αυτή η διαδικασία πλέον ισχύει και για την αποβολή ενός κ-μ για σοβαρές και επαναλαμβανόμενες παραβάσεις με βάση το άρθρο 7(1) ΣΕΕ.

Επίσης το ΔΕΕ στην *Roquette Freres v Council* 1980, την πρώτη από μία σειρά υποθέσεων οι οποίες ενδυνάμωσαν και εδραίωσαν την θέση του Ευρωκοινοβουλίου στην Ευρωπαϊκή νομική τάξη, αποφάσισε ότι αυτό πρέπει να δίνει την συμβουλή του όταν αυτό απαιτείται από την Συνθήκη. Παράλειψη στην τήρηση αυτής της σημαντικής διαδικαστικής προϋπόθεσης είναι λόγος για ακύρωση με βάση το άρθρο 263 ΣυνθΛΕΕ.

5.7: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Με νομική βάση τα άρθρα 13 ΣΕΕ και 282-284 ΣυνθΛΕΕ, η ΕΚΤ συμπεριλαμβάνεται πλέον στα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Ιδρύθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχτ για να εισάγει και να χειριστεί το ενιαίο νόμισμα, το Ευρώ και στη συνέχεια να αποφασίσει και να εφαρμόσει την οικονομική και συναλλαγματική πολιτική της ΕΕ. Αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών με τα υπόλοιπα μέλη να είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κ-μ. Αυτό το σύστημα καλύπτει όλα τα κ-μ όμως μόνο δέκα οκτώ από αυτά είναι μέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η βάση της ΕΚΤ είναι στην Φρανκφούρτη της Γερμανίας. Το εκτελεστικό της συμβούλιο περιλαμβάνει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη. Οι αρχηγοί κρατών αποφασίζουν για το ποιοι θα είναι οι κάτοχοι αυτών των αξιωμάτων και πρέπει να είναι αναγνωρισμένοι ειδικοί σε νομισματικά θέματα.

Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ καθορίζεται στο άρθρο 130 ΣυνθΛΕΕ το οποίο λέει ότι η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε εθνική κυβέρνηση ή άλλο σώμα. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το ανώτατο σώμα που παίρνει αποφάσεις. Αποτελείται από το εκτελεστικό συμβούλιο

και τους διευθυντές των δέκα οκτώ εθνικών τραπεζών των κ-μ τα οποία συμμετέχουν στην ONE. Καθορίζει την νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και είναι υπεύθυνο για την διατήρηση σταθερότητας τιμών με βάση το άρθρο 127(1) ΣυνθΛΕΕ, δηλαδή να ελέγχει τον πληθωρισμό σε όλη την ευρωζώνη.

5.8:Το δικαστήριο των ελεγκτών

Η νομική βάση του δικαστηρίου των ελεγκτών, το οποίο δεν είναι δικαστήριο με την νομική έννοια, βρίσκεται στα άρθρα 285-287 ΣυνθΛΕΕ. Περιγράφεται ως η οικονομική συνείδηση της ΕΕ. Η Συνθήκη για τον προϋπολογισμό του 1975 το ίδρυσε και προστέθηκε στην λίστα των Κοινοτικών οργάνων στο άρθρο 7 ΕΚ με την ΣΕΕ. Αποτελείται από ένα ελεγκτή ανά κ-μ με βάση το άρθρο 286 ΣυνθΛΕΕ και ο ρόλος του είναι να ελέγχει τους λογαριασμούς της ΕΕ και να κάνει λογιστικό έλεγχο στα έσοδα και τα έξοδα της ΕΕ.

Η ΕΕ είναι μια προσπάθεια ένωσης και συνεργασίας με σκοπό την συνύπαρξη των μελών της μέσα από συλλογικές προσπάθειες. Έτσι εξελίσσεται κι ελίσσεται με την βοήθεια των θεσμικών οργάνων της τα οποία με τη σειρά τους προωθούν τους σκοπούς της. Μοιάζει σαν ένας κύκλος συνεργασίας και αέναης προσπάθειας για μία καλύτερη Ευρώπη η οποία σκοπό έχει να προστατεύσει τον πολίτη της, να του καλυτερεύσει το επίπεδο ζωής του ποιοτικά και ποσοτικά αλλά και να του θυμίσει τις υποχρεώσεις του μέσα από τον μηχανισμό που κινείται από τα θεσμικά της όργανα.

Αυτός ο κύκλος συνεργασίας περιλαμβάνει σαφώς τα κ-μ τα οποία έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην τήρηση των Συνθηκών και τις νομοθεσίες που πηγάζει από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα οποία τα κ-μ είναι υπόλογα. Η ευθύνη για την ομαλή εφαρμογή των νομοθεσιών είναι στα χέρια όλων των εμπλεκομένων αφού πηγάζει από όλους και αφορά όλους.

Είναι κατανοητό πλέον μέχρι τώρα πως η σύνδεση μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για την θεσμοθέτηση νομοθεσίας, την παραγωγή της ουσιαστικά μέσα από την συνεργασία τους αλλά και της σωστής απόδοσης της από αυτά και κυρίως από το ΔΕΕ, υπογραμμίζει τον υπερκερασμό των εθνικών δικαίων από το ευρωπαϊκό δίκαιο όπως αυτό αναπτύσσεται και τονίζει την υπεροχή του ως την κορωνίδα της νομοθετικής αρχιτεκτονικής της λειτουργίας της ΕΕ.

Κεφάλαιο 6: Η αλληλεπίδραση του ευρωπαϊκού δικαίου με τα εθνικά δίκαια.

6.1: Η ευρωπαϊκή νομοθετική διαδικασία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωκοινοβούλιο είναι όλα ίσα αναμεμιγμένα βεβαίως με την Επιτροπή να έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο και την κύρια ευθύνη για την έναρξη προσχεδίων νομοθεσίας με το Συμβούλιο παράλληλα με το Ευρωκοινοβούλιο να έχουν το ρόλο των νομοθετικών οργάνων τα οποία αφού συμφωνήσουν θα την θεσπίσουν.

6.2: Ανάθεση - Conferral

Η ανάθεση αυτή βρίσκεται στην Συνθήκη για την λειτουργία της ΕΕ. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία απαιτεί μια νομική βάση στις συνθήκες για να υφίσταται. Μόνο όταν υπάρχει η νομική βάση η οποία δίνει την δυνατότητα της θέσπισης νομοθεσίας μπορεί η ΕΕ να νομοθετήσει. Οι συνθήκες πρέπει να αναθέτουν νομοθετική δυνατότητα ρητώς ή εμμέσως στην ΕΕ ούτως ώστε να μπορεί να εξασκήσει νομοθετικές πρακτικές.

Παρόμοια, η αρχή της ανάθεσης βρίσκεται και στην Συνθήκη για την ΕΕ στο άρθρο 5. Στο άρθρο 5 διαφαίνεται η ρητή ανάθεση δυνατότητας στην ΕΕ να πράττει για συγκεκριμένα θέματα, όπου δηλαδή έχει αρμοδιότητα. Οι αρμοδιότητες της ΕΕ περιλαμβάνουν νομοθετικές αρμοδιότητες σε θέματα στα οποία οι ίδιες οι συνθήκες της επιτρέπουν ξεκάθαρα και αυτό υπογραμμίζει το στοιχείο της περιορισμένης διοίκησης το οποίο σαφώς προστατεύει και αφήνει συγκεκριμένες περιορισμένες αρμοδιότητες στην διακριτική ευχέρεια των κ-μ.

6.3: Επικουρικότητα - Subsidiarity

Στο άρθρο 5(3) της ΣΕΕ διαφαίνεται ο περιορισμός της νομοθετικής εξουσίας της ΕΕ στο επίπεδο όπου αυτό είναι αδήριτη ανάγκη να γίνει. Το κεντρικό θέμα είναι ότι η ΕΕ νομοθετεί μόνο σε συγκεκριμένα θέματα όπου έχει αρμοδιότητα γιατί αυτό θεωρείται ως απαραίτητο

στους τομείς αυτούς. Ρυθμίζει ουσιαστικά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ ελέγχοντας αν θα έπρεπε η ΕΕ να αφήσει την πρωτοβουλία ενέργειας στα κ-μ. Οι τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας της ΕΕ διαχωρίζονται από τους τομείς όπου αυτή επαφίεται στα κ-μ εξ ολοκλήρου. Εκτός εάν οι προβλεπόμενοι στόχοι είναι αδύνατο να επιτευχθούν χωρίς την συμβολή της μόνο τότε μπορεί να επέμβει για να υπάρξει το κατάλληλο αποτέλεσμα.

6.4:Αναλογικότητα – Proportionality

Αλληλένδετη με την προαναφερθείσα αρχή της επικουρικότητας θεωρείται η αρχή της αναλογικότητας και είναι η αμέσως επόμενη σε αναφορά αρχή ρύθμισης της άσκησης αρμοδιοτήτων. Οι τρόποι και τα μέσα που χρησιμοποιεί η ΕΕ στις ενέργειες της για να ασκήσει τις αρμοδιότητες της πρέπει να είναι ανάλογες προς τον στόχο και να μην υπερβαίνουν τα αποδεκτά όρια που θεωρούνται ως αναγκαία για την επίτευξη τους.

Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ στις ενέργειες τους οφείλουν σεβασμό στις δύο αυτές αρχές κάτι το οποίο προβλέπεται και στην συνθήκη της Λισαβόνας η οποία περιέχει μια μεγάλη καινοτομία και αφορά στην επιτακτική συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στον έλεγχο της σωστής εφαρμογής της αρχής της επικουρικότητας και την χρήση του μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης με την έκδοση αιτιολογημένης γνωμοδότησης σε περίπτωση παράβασης της. :

6.5:Εθνικά κοινοβούλια

Η συνθήκη της Λισαβόνας ενισχύει το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην προκαταρκτική διαδικασία θέσπισης νομοθεσίας ως μια προσπάθεια. Η Επιτροπή πλέον δεσμεύεται στο να συμβουλευεται τα εθνικά κοινοβούλια πριν την οριστικοποίηση νομοθεσιών κι επίσης η ίδια συνθήκη απαιτεί να υπάρχει μια μικρή χρονική καθυστέρηση προτού το Συμβούλιο και το Ευρωκοινοβούλιο αποφασίσουν οριστικά για την νομοθεσία, ούτως ώστε να δοθεί η ευκαιρία στα εθνικά κοινοβούλια να δώσουν τις απόψεις και τα σχόλια τους σχετικά με την αναγκαιότητα της εκάστοτε προτεινόμενης νομοθεσίας και την ευκαιρία επίσης να εισηγηθούν αλλαγές στο προσχέδιο προτού αυτό οριστικοποιηθεί. Στόχος η εντατική προσπάθεια διαφάνειας απέναντι στα εθνικά κοινοβούλια και η εξασφάλιση του πολιτικού

ελέγχου της Επιτροπής περιορίζοντας της τις πρωτοβουλίες σε θέματα εκτός των αρμοδιοτήτων της αλλά παράλληλα χωρίς να περιορίζεται το δικαίωμα της σε πρωτοβουλίες αλλά και χωρίς την καθυστέρηση της νομοθετικής διαδικασίας.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ περιέχει δύο πρωτόκολλα αναφορικά με τον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην διαδικασία λήψης αποφάσεων και αναφορικά με την τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Η γραμμή που ακολουθείται για την προτεινόμενη νομοθεσία έχει όπως γίνεται κατανοητό στόχο την εκ των προτέρων ενημέρωση των κ-μ μέσω των κοινοβουλίων τους για τις προθέσεις τις ΕΕ στην θέσπιση νομοθεσίας στους τομείς όπου αυτό είναι απαραίτητο. Αυτό είναι ακόμη ένα σημείο όπου γίνεται εμφανές ότι εφόσον τα κ-μ συμφωνήσουν για την θέσπιση ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι αναπόφευκτο ότι αυτή θα υπερέχει των εθνικών δικαίων αφού εμμέσως πλην σαφώς έχουν συμφωνήσει για αυτό με την εμπλοκή τους στην διαδικασία επεξεργασίας του προσχεδίου.

6.6: Η συμμετοχή του ΔΕΕ

Το ΔΕΕ μεριμνά και διασφαλίζει ότι η ΕΕ αποτελεί μια κοινότητα νόμων όπου ο κανόνας του νόμου ή αλλιώς το κράτος δικαίου είναι στοιχείο κλειδί της και η ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι ο ασταμάτητος μηχανισμός της. Η τελεολογική προσέγγιση της ερμηνείας της νομοθεσίας από το ΔΕΕ τονίζει ρητώς τον σκοπό της. Ο ρόλος του δικαστηρίου έχει υπάρξει κεντρικός στο κτίσιμο των γερών θεμελίων του οικοδομήματος της ΕΕ , ένα εκ των οποίων είναι και η κοινή αγορά¹⁵ η οποία πρέπει να γίνει αρωγός στην αλληλεπίδραση των εθνικών νομοθεσιών και φυσικά των συμφερόντων που αυτές προστάτευαν ούτως ώστε να εξασφαλιστεί μια κοινή συμφέρουσα γραμμή ως πορεία για την τελειοποίηση της κοινής αγοράς.

Οι ελευθερίες της διακίνησης προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων θεσμο-

15.Άρθρο 26 ΣΛΕΕ

θετήθηκαν από την ΕΕ και νομολογήθηκαν σε αναρίθμητες αποφάσεις του ΔΕΕ . Τα σχετικά βασικά άρθρα αντιστοίχως είναι τα 45, 49 και 56 ΣΛΕΕ τα οποία κατηγοριοποιούν τα πρόσωπα σε οικονομικές κατηγορίες καθώς επίσης και στα άρθρα 18-24 ΣΛΕΕ, για τα αγαθά τα άρθρα 28-36, 110 και 206-7 ΣΛΕΕ, για τις υπηρεσίες το άρθρο 18 ΣΛΕΕ καθώς και οι βασικές Οδηγίες 2004/38 και 2005/36, και ο Κανονισμός 1889/2005 για τον καθορισμό ορίου στην εξαγωγή από και την εισαγωγή συναλλάγματος στην ΕΕ.

Επίσης θεμέλιο αποτελεί και το δίκαιο του ανταγωνισμού τον οποίο η Επιτροπή έχει υπό την σκέπη της ως θεματοφύλακας των Συνθηκών. Σχετικά είναι τα άρθρα 101-109 ΣΛΕΕ και αναρίθμητοι οι Κανονισμοί και οι υποδείξεις της Επιτροπής.

Η διπλή ευθύνη του ΔΕΕ και των εθνικών δικαστηρίων και η αναπόφευκτη αλληλεπίδραση μεταξύ τους καθώς και η αλληλεγγύη που οφείλουν να προσφέρουν, είναι αυταπόδεικτη στην αρχή της διπλής επαγρύπνησης. Το ΔΕΕ¹⁶ και τα εθνικά δικαστήρια μέσω της αρχής της άμεσης εφαρμογής είναι συνυπεύθυνα για την επακριβή ερμηνεία και την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας στις υποθέσεις που έχουν ενώπιον τους είτε αυτές αφορούν την αποκλειστική νομοθετική αρμοδιότητα της ΕΕ είτε την συντρέχουσα με τα κ-μ.

6.7:Ενέργεια

Πρόσφατο παράδειγμα νομοθετικής συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ αποτελεί η θεσμοθέτηση για πρώτη φορά της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Οι προηγούμενες ευρωπαϊκές συνθήκες δεν είχαν νομική βάση για την ενέργεια κι έτσι τα κράτη μέλη διατηρούσαν τον απόλυτο έλεγχο σε θέματα ασφάλειας εφοδιασμού και επιλογής ενεργειακών υλών. Τα πράγματα άλλαξαν με την Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009.

Η ενέργεια πλέον γίνεται πολιτική της ΕΕ και αποτελεί τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας για την ΕΕ και τα κ-μ όπως η εσωτερική αγορά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα, το περιβάλλον

16.Άρθρο 258

και οι μεταφορές, με το άρθρο 4 της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ κι επίσης υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για θέσπιση μέτρων για την ενέργεια με το άρθρο 194 της ΣΛΕΕ-τίτλος XXI, το οποίο λέει:

ΤΙΤΛΟΣ XXI

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Άρθρο 194

1. Στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης ή της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης να προστατευθεί και να βελτιωθεί το περιβάλλον, η πολιτική της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας, σε πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ κρατών μελών, έχει ως στόχο:

- α) να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας,*
- β) να διασφαλίζει τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ένωσης, και*
- γ) να προωθεί την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και*
- δ) να προωθεί τη διασύνδεση των ενεργειακών δικτύων.*

2. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των λοιπών διατάξεων των Συνθηκών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν τα μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 1. Τα εν λόγω μέτρα θεσπίζονται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Τα μέτρα αυτά δεν επηρεάζουν το δικαίωμα κράτους μέλους να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή του μεταξύ διαφόρων ενεργειακών πηγών και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού, με την επιφύλαξη του άρθρου 192, παράγραφος 2, στοιχείο γ).

3. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2, Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεσπίζει τα ως άνω μέτρα, όταν πρόκειται για μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα.

Σε συνοχή με την ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική, η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, διαμορφώνει την Κυπριακή Ενεργειακή

πολιτική πάντοτε με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και τυγχάνει της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου. Άλλωστε υπάρχουν και οι στόχοι που τέθηκαν από την ΕΕ για την ενεργειακή της πολιτική και οι οποίοι αφορούν συλλογικά αλλά και μεμονωμένα τα κ-μ με όριο το 2020.

Παράλληλα είναι ξεκάθαρο ότι τυχόν ενεργειακές συμφωνίες κ-μ με τρίτες χώρες πρέπει να πάρουν την έγκριση και συγκατάθεση της Επιτροπής προτού αυτές υπογραφούν από τα εμπλεκόμενα μέρη. Αυτό περιλαμβάνεται στο προσχέδιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης το οποίο συντάχθηκε στις 30 Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους και ήδη βρίσκεται στο διαβουλευτικό στάδιο με τα κ-μ και προβλέπεται να δημοσιευθεί εντός Φεβρουαρίου 2015. Η Κύπρος ως κ-μ της ΕΕ επηρεάζεται άμεσα λόγω των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη και οποιαδήποτε συμφωνία πρέπει να εγκριθεί προηγουμένως από την Επιτροπή.

Τυχόν παράλειψη τήρησης των προβλεπόμενων διαδικασιών θα είναι επιβλαβές για την χώρα μας η οποία μπορεί να βρεθεί υπεύθυνη των πράξεων της και άρα υπόλογη των συνεπειών σε περίπτωση δίωξης της.

Κεφάλαιο 7: Νομολογία του ΔΕΕ-Σημασία και ρόλος

Προτού αναλυθεί συγκεκριμένη νομολογία αξίζει να σημειωθεί ότι το ΔΕΕ σπανίως βρίσκεται περιορισμένο από την ρητή γλώσσα της νομοθεσίας. Ενίοτε συμβαίνει κι αυτό αλλά όταν υπάρχει κενό σε αυτή ή όταν το ΔΕΕ θεωρεί ότι η ισχύουσα σχετική νομοθεσία της υπόθεσης που βρίσκεται ενώπιον του δεν πληροί εξολοκλήρου τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της με βάση τις αρχές της Συνθήκης, τότε το ίδιο το Δικαστήριο θα συμπληρώσει τα κενά πάντα βεβαίως με άξονα τον απώτερο στόχο και σκοπό της συνθήκης και της νομοθεσίας. Αυτό γίνεται κυρίως με την διασφάλιση των προνοιών των τεσσάρων ελευθεριών και της κοινής αγοράς που αποτελούν την προοπτική του.

7.1: Άρθρα 258-260 ΣΛΕΕ – Απευθείας προσφυγές

Οι απευθείας διώξεις εναντίον κ-μ για παραβάσεις των υποχρεώσεων τους έναντι της ΕΕ αφορούν τα άρθρα 258-259 ΣΛΕΕ. Οι προσφυγές για παράβαση εναντίον κ-μ που δεν είναι υπεύθυνα έναντι των υποχρεώσεων τους γίνονται από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και πιο συγκεκριμένα την Επιτροπή, από άλλο κ-μ ή ακόμη και από ένα φυσικό πρόσωπο. Η προσφυγή στο δικαστήριο είναι το τελευταίο βήμα της παραβατικής διαδικασίας αφού προηγηθεί ανεπιτυχής κλήση του κ-μ από την Επιτροπή για συμμόρφωση του με ως όφειλε από την αρχή, με το ευρωπαϊκό δίκαιο.

Το ΔΕΕ έχει τον ρόλο επίλυσης αυτών των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ Επιτροπής και κ-μ. Εάν το κ-μ δεν προνοήσει να συμμορφωθεί με βάση τις υποδείξεις του ΔΕΕ τότε με βάση το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή δύναται να καταθέσει νέα προσφυγή εναντίον του οπότε και το ΔΕΕ θα διαπιστώσει την μη συμμόρφωση του κ-μ προς την αρχική απόφαση του. Τότε μπορεί το ΔΕΕ να επιβάλει στο κ-μ την καταβολή προστίμου κατά αποκοπή ή και χρηματικής ποινής¹⁷.

17. Ευρωπαϊκή Επιτροπή ν Ελληνική Δημοκρατία Υπόθεση 387/97 και

Ευρωπαϊκή Επιτροπή ν Γαλλία Υπόθεση 304/02

Το ΔΕΕ μπορεί επίσης καταδικάζοντας ένα κ-μ, όπως αυτό καταβάλει παράλληλα με την χρηματική ποινή, συγκεκριμένου ποσού κατά αποκοπή λόγω της κατάφορης και συνεχόμενης παράβασης του ευρωπαϊκού δικαίου. Η δυναμική του ευρωπαϊκού δικαίου εξασφαλίζεται επίσης και από τα εθνικά δικαστήρια με προδικαστική προσφυγή εάν και εφόσον ένα φυσικό πρόσωπο θεωρεί ότι οι συνέπειες από τις αποφευχθέντες ενέργειες ή και τις παραλείψεις του κράτους του ήταν επιβλαβή για αυτό.

7.2.Άρθρο 258 - Ενέργειες επιβολής του νόμου από την Επιτροπή

Οι προσφυγές εναντίον κ-μ είναι με τέτοιο τρόπο δομημένες ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κ-μ τηρούν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις συνθήκες. Η Επιτροπή ως θεματοφύλακας των συνθηκών και με βάση το καθήκον¹⁸ της να επιβλέπει την σωστή εφαρμογή τους, έχει την υποχρέωση παράλληλα της επίβλεψης των μέτρων που υιοθετούνται από τα άλλα θεσμικά όργανα για τον ίδιο σκοπό, αλλά και την τήρηση της νομοθεσίας από το ΔΕΕ.

Η συνθήκη της Ρώμης περιείχε το άρθρο 258 ΣΛΕΕ και την διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για την διασφάλιση της συμμόρφωσης των κ-μ με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Κατά την ίδια συνθήκη, αυτή η διαδικασία ήταν ο μόνος τρόπος για τον συγκεκριμένο σκοπό. Το πρωτότυπο καθεστώς της ως διεθνής συνθήκη και δημιούργημα του διεθνούς δικαίου φανερώνει την αδυναμία των μηχανισμών επιβολής του νόμου. Η εφαρμογή προβλέπετο να γίνει μέσω διαλόγου και διαπραγματεύσεων της Επιτροπής και του κ-μ, έτσι η επιβολή είχε έλλειψη δυναμικής απαίτησης τήρησης της προβλεπόμενης νομοθεσίας.

Εάν ένα κ-μ δεν συμμορφωνόταν κατά τη διάρκεια του διοικητικού σταδίου του άρθρου 258 και μέσω της διαδικασίας της άτυπης συμβουλής, τότε η Επιτροπή θα έφερνε το κ-μ στο ΔΕΕ αλλά η μοναδική ποινή που επιβαλλόταν για ένα κ-μ το οποίο κρινόταν ένοχο για μη τήρηση των υποχρεώσεων του έναντι της ΕΚ ήταν μία δήλωση του ΔΕΕ ως προς αυτό, η οποία δήλωση απλά παραγνωριζόταν από τα κ-μ. Αυτή η διαδικασία ενισχύθηκε με την προσθήκη στο άρθρο 258 του άρθρου 260 με την συνθήκη του Μάαστριχτ σύμφωνα με την

18.Άρθρο 17 ΣΕΕ

οποία επιτρέπεται ακόμη μία προσφυγή από την Επιτροπή εναντίον κ-μ το οποίο απέτυχε ή παρέλειψε να συμμορφωθεί με την απόφαση του ΔΕΕ και το άρθρο 258. Αρχικά το άρθρο ζητούσε από το κ-μ να πάρει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με την απόφαση. Η συνθήκη του Μάαστριχτ όμως πρόσθεσε την πιθανότητα για την Επιτροπή να επανέλθει στο θέμα με άλλη μία προσφυγή στο ΔΕΕ για την παράληψη αυτή του κ-μ ζητώντας αυτή την φορά την επιβολή προστίμων.

Φυσικά το ΔΕΕ είχε ήδη, καιρό πριν το άρθρο 260, ενεργήσει αλλιώς για να διασφαλίσει την ότι τα κ-μ θα τηρούν τη νομοθεσία και τις υποχρεώσεις τους με την ανάπτυξη της αρχής της άμεσης εφαρμογής. Σύμφωνα πάντα με τις οριζόμενες προϋποθέσεις στην νομολογία του ΔΕΕ, φυσικά πρόσωπα μπορούσαν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους στην ευρωπαϊκή νομοθεσία όταν το κ-μ του οποίου ήταν υπήκοοι δεν είχε προνοήσει να εφαρμόσει νομοθεσία που να συνάδει με τις ευρωπαϊκές του υποχρεώσεις. Το άρθρο 258 και η αρχή της άμεσης εφαρμογής αποτελούν την αρχή της διπλής εγγήγορσης ή επαγρύπνησης στην οποία αναφέρθηκε το ΔΕΕ στην απόφαση για την υπόθεση Van Gend en Loos το 1963.

Το ΔΕΕ επίσης ανέπτυξε την αρχή της κρατικής ευθύνης όπου φυσικά πρόσωπα μπορούσαν να μηνύσουν το κ-μ τους γιατί είχε αποτύχει να εφαρμόσει την απαιτούμενη ευρωπαϊκή νομοθεσία και λόγω αυτού του λάθους το φυσικό πρόσωπο έχει ζημιωθεί. Τόσο η αρχή της άμεσης εφαρμογής όσο και η αρχή της κρατικής ευθύνης έχουν πλεονεκτήματα για ένα άτομο το οποίο έχει ζημιωθεί υπό τις περιστάσεις γιατί αν αυτό αποδειχθεί τότε υπάρχει η πιθανότητα αποζημίωσης. Παρόλο που ένα παράπονο ενώπιον της Επιτροπής υπό του άρθρου 258 δεν θα κοστίζει τίποτα στον ενδιαφερόμενο, δεν θα του δοθεί απευθείας αποζημίωση, είναι πλέον αποδεκτό ότι εάν το ΔΕΕ αποφασίσει ότι υπάρχει παράβαση από το κ-μ τότε θα διευκολύνει μια προσφυγή υπό την αρχή της κρατικής ευθύνης για τον ενδιαφερόμενο.

7.2.1.Προσφυγή υπό του άρθρου 258

Προσφυγές από την Επιτροπή μπορούν να ξεκινήσουν από δική της πρωτοβουλία όπου έχει παρατηρηθεί μια πιθανή παράβαση. Κάποιες φορές μια προσφυγή γίνεται γιατί συγκεκριμένη ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι ασαφής. . Τότε η προσφυγή σχεδιάζεται με τέτοια

τεχνοτροπία που να αποφασίζει την φύση των υποχρεώσεων των κ-μ ειδικά στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν διαφορές στην ερμηνεία.

Όμως η πιο κοινή περίπτωση προσφυγής υπό το άρθρο 258 είναι από ένα παράπονο ατόμου ή εταιρείας. Υπάρχουν επίσης προσφυγές ως απάντηση σε ερωτήσεις οι οποίες ανέκυψαν στο Ευρωκοινοβούλιο, ερωτήσεις από μη κυβερνητικούς οργανισμούς ή ομάδες πίεσης ή ακόμη και για απάντηση σε έρευνες από εφημερίδες. Η πιο κοινή παράβαση κ-μ των ευρωπαϊκών του υποχρεώσεων είναι η μη ενσωμάτωση, λάθος εφαρμογή ή η μη εφαρμογή δευτερογενούς νομοθεσίας. Συχνότερα είναι η μη ενσωμάτωση Οδηγίας μέσα στο απαιτούμενο χρονικό πλαίσιο.

Η αποτυχία ενός κ-μ να τηρήσει τις ευρωπαϊκές του υποχρεώσεις μπορεί να είναι από πράξη ή παράλειψη. Ένα παράδειγμα αφορά την ανευθυνότητα ενός κ-μ να αποσύρει εθνική νομοθεσία η οποία η οποία αντιβαίνει ευρωπαϊκή όπως το να έχει εμπόδια για εισαγωγές από άλλα κ-μ¹⁹. Η Γαλλία ήταν υπόλογη για παράβαση ευρωπαϊκής νομοθεσίας λόγω της άρνησης της να επιτρέψει το εμπόριο βοδινού κρέατος από την Μεγάλη Βρετανία με σωστή σήμανση στο έδαφος της. Αν και αυτό γινόταν λόγω φόβων της Γαλλικής κυβέρνησης για την δημόσια υγεία αφού τότε είχε ξεσπάσει η σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια στα βοοειδή στη Μεγάλη Βρετανία.

Ένα κ-μ είναι υπόλογο για την συμπεριφορά των τμημάτων της δημόσιας υπηρεσίας του ακόμη κι αν είναι συνταγματικά ανεξάρτητα²⁰.

Σημειώνεται ότι παρόλο που το άρθρο 258 αφορά προσφυγή εναντίον κ-μ, εντούτοις το ΔΕΕ έχει νομολογήσει ότι ένα κ-μ μπορεί να θεωρηθεί υπόλογο λόγω της αποτυχίας, παράλειψης ή αμέλειας του να εμποδίσει πρακτικές από ιδιώτες οι οποίες εμποδίζουν το ελεύθερο εμπόριο. Η Γαλλία είχε αποτύχει στο να εμποδίσει ιδιώτες οι οποίοι με τη σειρά τους εμποδίζαν τις εισαγωγές γεωργικών προϊόντων από άλλα κ-μ με την βίαιη συμπεριφορά τους κι έτσι όταν

19. Επιτροπή ν Γαλλία 2001 ECR I-9989

20. Επιτροπή ν Ιρλανδία (Αγοράζετε Ιρλανδικά) 1982 ECR 4005

η Επιτροπή έφερε την Γαλλία ενώπιον του ΔΕΕ²¹, αυτό αποφάσισε ότι υπήρχε παράβαση του άρθρου 28 ΕΚ νυν 34 ΣΛΕΕ για την απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ κ-μ. Οι Γαλλικές αρχές είχαν πάρει ανεπαρκή μέτρα για να εμποδίσουν αυτές τις επιθέσεις και η Γαλλική αστυνομία κάποιες φορές δεν είχε καν πάει στην τοποθεσία για να βάλει τάξη.

Το ΔΕΕ αποφάσισε ότι παρόλο που οι πράξεις των ιδιωτών δεν θεωρούνταν παραβάσεις του άρθρου 34, η Γαλλική κυβέρνηση ήταν υπεύθυνη για παράβαση του άρθρου 34 για την αποτυχία της να πάρει επαρκώς μέτρα για να εξασφαλίσει την ασφαλή ελεύθερη διέλευση των προϊόντων στο έδαφος της ακόμα κι όταν τα εμπόδια προκαλούνταν από τους ιδιώτες-διαδηλωτές. Σε αντίθεση με αυτή την απόφαση είναι η υπόθεση Schmidberger v Austria 2003 ECR I-5659 η οποία θα αναλυθεί πιο κάτω.

Η Επιτροπή κάνει συχνά αναφορά στην δέσμευση των κ-μ για ‘‘ειλικρινή συνεργασία’’ με βάση το άρθρο 4(3) ΣΕΕ, για να τονίσει μια προσφυγή υπό το άρθρο 258. Επίσης δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να αρχίσει την διαδικασία προσφυγής υπό του άρθρου 258 με προσφυγή από μη δικαιούχο αιτητή ο οποίος βασίζεται στο άρθρο 256 ΣΛΕΕ – προσφυγή κατά παραλείψεως²². Ακόμη, έχει την απόλυτη διακριτική ευχέρεια για το αν θα ξεκινήσει τις διαδικασίες του άρθρου 258 ή αν θα πάρει κατευθείαν την υπόθεση στο ΔΕΕ²³.

Η απόφαση για μια αιτιολογημένη άποψη και η απόφαση για την μη καταχώρηση μιας υπόθεσης στο ΔΕΕ έχουν νομολογηθεί ως μη ανανεώσιμες υπό το άρθρο 263 γιατί ως πρακτικές δεν έχουν έννομα αποτελέσματα²⁴.

Ο σκοπός της διαδικασίας του άρθρου 258 είναι να προκύψει ένας διακανονισμός χωρίς την επέμβαση του ΔΕΕ:

‘‘Ο σκοπός της διαδικασίας παράβασης όπως ορίζεται στην ΣΛΕΕ αφορά την επανόρθωση

21.Επιτροπή ν Γαλλία 1997 ECR I-6959

22.Star Fruit ν Επιτροπή 1989 Υπόθεση247/87, ECR 291

23.Επιτροπή ν Βέλγιο 1999 Υπόθεση 207/97, ECR I-275

24.Alfons Lutticke 1966 Υπόθεση 48/65, ECR 19

της κατάστασης από τα κ-μ προτού αυτή φτάσει στο σημείο της προσφυγής ενώπιων του

ΔΕΕ’’ - (14η Ετήσια Έκθεση 1997 OJ C 332/9).

7.2.2. Διαδικασία παράβασης-Διοικητικό και δικαστικό στάδιο

Η διαδικασία ξεκινά από το διοικητικό στάδιο και ίσως καταλήξει στο δικαστικό.

Διοικητικό στάδιο

Η Επιτροπή στέλνει ανεπίσημη επιστολή στο κ-μ δηλώνοντας ότι φαίνεται να υπάρχει παράβαση των υποχρεώσεων του στην ευρωπαϊκή νομοθεσία και ως εκ τούτου σύμφωνα με το άρθρο 4(3) ΣΕΕ έχει υποχρέωση να συνεργαστεί. Το κ-μ απαντά και ο σκοπός είναι να επιλυθεί το πρόβλημα σε πνεύμα συνεργασίας κάτι το οποίο επιτυγχάνεται περί του ενός τρίτου των συνολικών περιπτώσεων.

Εάν αυτό δεν είναι ικανοποιητικό τότε η Επιτροπή εκδίδει επίσημη ενημερωτική επιστολή όπου ξεκαθαρίζει ότι υπάρχει παράβαση από το κ-μ και το καλεί να δώσει τις σχετικές παρατηρήσεις του. Το κ-μ ενημερώνεται για όλες τις κατηγορίες εναντίον του και του δίνεται η ευκαιρία να απαντήσει. Στο στάδιο αυτό ακόμη ένα τρίτο από το σύνολο των υποθέσεων διευθετείται.

Αυτή η ευκαιρία που δίδεται στο κ-μ για τις δικές του παρατηρήσεις για την παράβαση είναι μια πολύ σημαντική διαδικαστική πρακτική²⁵ υπό του άρθρου 258 γιατί μετά από αυτό το στάδιο υπάρχει το τελικό που είναι η αιτιολογημένη γνωμάτευση. Σημειώνεται ότι κανένα κ-μ δεν είναι υποχρεωμένο να δικαιολογηθεί και ούτε υπάρχει προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο για το πότε πρέπει να απαντήσει στην σχετική επιστολή της Επιτροπής. Συνήθως η επιστολή της Επιτροπής οδηγεί σε διαπραγματεύσεις.

Εάν δεν υπάρξει διακανονισμός τότε η Επιτροπή εκδίδει αιτιολογημένη γνωμάτευση και αυτό σημαίνει και το τέλος του διοικητικού ανεπίσημου σταδίου. Η αιτιολογημένη γνωμάτευση αναφέρει τους πρακτικούς και τους νομικούς λόγους για την άποψη της ότι το κ-μ έχει παραβιάσει τις ευρωπαϊκές του υποχρεώσεις. Επισημαίνει ξεκάθαρα το θέμα της

25. Επιτροπή ν Ιταλία 1965 Υπόθεση 51/83, ECR 857

διαφωνίας το οποίο μπορεί να διευθετηθεί μέσω του ΔΕΕ. Πρέπει να γίνονται ξεκάθαροι οι λόγοι στους οποίους στηρίζεται ο ισχυρισμός ότι υπάρχει παράβαση και το κ-μ πρέπει να πληροφορηθεί για τις ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί για να δώσει ένα τέλος στην παράβαση σε περιθώριο δύο μηνών.

Η αιτιολογημένη γνωμοδότηση της Επιτροπής καθορίζει το θέμα της δικαστικής διαδικασίας. Όταν αυτό καθοριστεί και καταχωρηθεί ενώπιον του ΔΕΕ τίποτα άλλο δεν μπορεί να προστεθεί αφού αποτελεί πλέον τη βάση για την διαδικασία του ΔΕΕ²⁶. Υποδεικνύονται τρόποι τερματισμού της παράβασης μέσα στο ορισμένο χρονικό πλαίσιο το οποίο πρέπει να είναι σε λογικά πλαίσια²⁷.

Όταν ένα κ-μ διορθώσει τα αποτελέσματα της παράβασης μετά την πάροδο του ορισμένου χρονικού πλαισίου τότε μπορεί πάραυτα να κατηγορηθεί ενώπιον του ΔΕΕ ακόμη κι αν αυτό έγινε σε μικρό διάστημα μετά τη λήξη²⁸. Ο σκοπός του διοικητικού σταδίου είναι να δοθεί η ευκαιρία στο κ-μ να εξηγήσει την φανερή μη συμμόρφωση του με την ευρωπαϊκή νομοθεσία ή να έχει την ευκαιρία να την διορθώσει.²⁹ Αν αυτό δεν καταστεί δυνατό τότε η υπόθεση προχωρά στο δικαστικό στάδιο.

Δικαστικό στάδιο

Στην περίπτωση που ένα κ-μ αποτύχει να συμμορφωθεί για οποιοδήποτε λόγο, η Επιτροπή δύναται να φέρει το θέμα ενώπιον του ΔΕΕ. Αυτό αποτελεί και την αρχή της δικαστικής

26.Επιτροπή ν Ιταλία 1970 Υπόθεση 7/69, ECR 111

Επιτροπή Δανία 1991 Υπόθεση 52/90, ECR I-2187

27.Επιτροπή ν Βέλγιο 1986 Υπόθεση 85/85, ECR1149

Επιτροπή ν Βέλγιο 1988 Υπόθεση 293/85, ECR 305

28.Επιτροπή ν Ιταλία 1961 Υπόθεση 7/61, ECR317

Επιτροπή ν Ελλάδα 1988 Υπόθεση 240/86, ECR 1835

29.Επιτροπή ν Βέλγιο 1986 Υπόθεση 5/85, ECR 1149

Διαδικασίας για την οποία αποφασίζει η Επιτροπή με την διακριτική της ευχέρεια το οποίο δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί ούτε με δικαστική αναθεώρηση³⁰. Επίσης, η Επιτροπή δεν έχει την δικαιοδοσία να εξουσιοδοτήσει ένα κ-μ να διατηρήσει σε ισχύ ένα σύστημα που δεν συνάδει με την ευρωπαϊκή νομοθεσία³¹.

Το Δικαστήριο έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στις διαδικασίες του άρθρου 258. Αυτό σημαίνει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται υποθέσεων της Επιτροπής εναντίον κ-μ και φυσικά οποιασδήποτε υπόθεσης από κ-μ εναντίον κ-μ. Αυτή είναι από τις αρμοδιότητες τις οποίες το Δικαστήριο έχει πρώτη ή αποκλειστική δικαιοδοσία.

Η υπόθεση που θα παρουσιαστεί ενώπιον του Δικαστηρίου θα πρέπει να είναι ακριβώς η ίδια με την αιτιολογημένη γνωμάτευση της Επιτροπής και τονίζεται ξανά ότι καμία δικαστική αναθεώρηση υπό των άρθρων 263 και 265 ΣΛΕΕ δεν επιτρέπεται εναντίον της Επιτροπής για τυχόν άρνηση της να ξεκινήσει την διοικητική διαδικασία του άρθρου 258 εναντίον κ-μ ή να προωθήσει μια παράβαση στο Δικαστήριο.

Κατά το 2014 η Επιτροπή είχε ενεργοποιήσει το τελευταίο στάδιο προδικαστικής διαδικασίας κατά της Κύπρου, της Ουγγαρίας, της Ισπανίας και του Βελγίου απαιτώντας να ακολουθήσουν τους κανόνες της ΕΕ σχετικά με την περιεκτικότητα των καυσίμων των πλοίων σε θείο προσαρμόζοντας τους στα εθνικά τους δίκαια. Οι χώρες αυτές ξεπέρασαν το χρονικό πλαίσιο το οποίο απαιτείτο για την ενσωμάτωσή τους. Είχαν υποχρέωση να

ενημερώσουν σχετικά την Επιτροπή και αφού αυτό δεν έγινε, έλαβαν προειδοποιητικές επιστολές και στην συνέχεια η Επιτροπή έκδωσε αιτιολογημένες γνωμοδοτήσεις και οι 52 υποθέσεις θα μπορούσαν να παραπεμφθούν στο ΔΕΕ αν δεν υπήρχε η αναμενόμενη ανταπόκριση από τα κ-μ.

Και άλλα κ-μ μπήκαν στην ίδια διαδικασία λόγω παράλειψης ή αμέλειας τους να ενσωματώσουν ευρωπαϊκή νομοθεσία στα εθνικά τους δίκαια ανάμεσα τους η Βουλγαρία, η Σλοβενία και το Λουξεμβούργο.

Η Κύπρος είχε συνολικά τέσσερις υποθέσεις προδικαστικής διαδικασίας κατά το 2014. Η μία αναφέρεται πιο πάνω και οι άλλες τρεις αφορούσαν τα απόβλητα ηλεκτρονικού εξοπλισμού, τους κανόνες ανταλλαγής πληροφοριών για τροχαίες παραβάσεις και την Οδηγία 2011/82/ΕΕ και το μητρώο εταιρειών οδικών μεταφορών σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 1071/2009.

7.3.Υπεράσπιση

Πολύ λίγες από τις δικαιολογίες υπεράσπισης που χρησιμοποιούν τα κ-μ γίνονται αποδεκτές από το Δικαστήριο. Παρατίθενται κάποια παραδείγματα με βάση τη νομολογία.

Αμοιβαιότητα

Στις υποθέσεις 90 και 91/63 Επιτροπή ν Λουξεμβούργου και Βελγίου (Επανεισαγωγή προϊόντων γάλακτος σε σκόνη), είχε χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία το ότι οι παραβάσεις θα ήταν νόμιμες αν η ίδια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε λάβει τα απαραίτητα μέτρα. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι αυτή η δικαιολογία της αμοιβαιότητας την οποία λέχθηκε ότι όφειλε η ΕΚ, δεν ήταν εφαρμόσιμη αφού αφορούσε μια νέα νομική τάξη πραγμάτων η οποία δεν ήταν περιορισμένη στο να δημιουργεί αμοιβαίες υποχρεώσεις όπως ισχύει στο διεθνές δίκαιο.

30.Lutticke 1966 Υπόθεση 45/65 ECR 19

31.Essevi 1981 Υπόθεση 142-143/80 ECR 1413

Παράβαση και από άλλο κ-μ

Ανάμεσα σε αυτές που έχουν απορριφθεί είναι και η δικαιολογία ότι και άλλο κ-μ έχει κάνει παράβαση³².

Ανωτέρα βία

Με βάση μία κοινοτική οδηγία η Ιταλία ήταν υποχρεωμένη να παραδίδει χρονιαίες εθνικές μελέτες στατιστικών στοιχείων για μεταφορές. Κατά παράβαση της οδηγίας δεν το έκανε κι έτσι επικαλέστηκε την υπεράσπιση της ανωτέρας βίας γιατί το κέντρο όπου αυτό θα γινόταν είχε βομβαρδιστεί. Παρόλο που αυτό θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό, το ότι η Ιταλία αμέλησε να διορθώσει την κατάσταση σε διάστημα 4,5 χρόνων δεν έκανε αποδεκτό το αίτημα της. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι *‘ο χρόνος διαβρώνει την εγκυρότητα της δικαιολογίας’*³³.

Σε άλλη υπόθεση³⁴ η Βελγική κυβέρνηση κατέθεσε προσχέδιο νομοθεσίας στο εθνικό της κοινοβούλιο για την ανάκληση μίας φορολογικής πρόνοιας. Όμως η διάλυση του εθνικού κοινοβουλίου είχε ως αποτέλεσμα την λήξη του προσχεδίου προτού αυτό επικυρωθεί. Το επιχείρημα ότι λόγω του διαχωρισμού εξουσιών η κυβέρνηση δεν μπορούσε να ζητήσει την επικύρωση της νομοθεσίας, απορρίφθηκε από το Δικαστήριο. Δεν είχε σημασία ποιο τμήμα της είχε την ευθύνη για το τι έπρεπε και τι δεν έπρεπε να γίνει για την αποφυγή της παράβασης.

Εσωτερικές δυσκολίες

Το Ηνωμένο Βασίλειο³⁵ είχε χρησιμοποιήσει ως δικαιολογία τις δυσκολίες με τις συντεχνίες και την απειλή της γενικής απεργίας των μέσων μαζικής μεταφοράς για την παράβαση του στο μην εφαρμόσει Κανονισμό ο οποίος απαιτούσε την υποχρεωτική χρήση ταχυγράφων στα φορτηγά μακρινών αποστάσεων. Αντί αυτού το έκανε εθελοντικό. Το Δικαστήριο απέρριψε αυτή την υπεράσπιση επισημαίνοντας ότι οι δυσκολίες που δεν το αφορούν.

32.Επιτροπή ν Ηνωμένο Βασίλειο 1991 Υπόθεση 146/89, ECR 3533

33.Επιτροπή ν Ιταλία (Στατιστικές μεταφορών) 1985 Υπόθεση 101/84, ECR 2629

34.Επιτροπή ν Βέλγιο 1970 Υπόθεση 77/69, ECR 237

35.Επιτροπή Ηνωμένο Βασίλειο (Ταχυγράφοι)1980 Υπόθεση 128/78, ECR 417

Μη εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας

Ένας κανονισμός στον Γαλλικό ναυτιλιακό κώδικα όριζε ότι θα έπρεπε να εργοδοτούνται τρεις γάλλοι ναυτικοί για κάθε αλλοδαπό ναυτικό σε συγκεκριμένες εργασίες. Η Γαλλία επέμενε ότι η νομοθεσία δεν εφαρμοζόταν εις βάρος υπηκόων άλλων κ-μ όμως αυτό δεν έγινε αποδεκτό από το Δικαστήριο γιατί άφηνε να αιωρούνται αβεβαιότητες σχετικά με τα νομικά δικαιώματα³⁶.

Παράνομη ευρωπαϊκή νομοθεσία

Το επίμαχο μέτρο ήταν μια απόφαση που αφορούσε την Ελλάδα³⁷ και μόνο. Το Δικαστήριο απέρριψε την δικαιολογία γιατί η κατάλληλη θεραπεία μέσα ‘στο σύστημα θεραπειών που ορίζονται από την συνθήκη’, ήταν μια πρακτική δικαστικής αναθεώρησης με βάση το άρθρο 230 ΕΚ νυν άρθρο 263 ΣΛΕΕ. Όμως αυτή η δικαιολογία θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη εάν το συγκεκριμένο μέτρο ήταν ένας Κανονισμός, η παρανομία του οποίου θα φαινόταν παρά μόνο κατά την έναρξη των διαδικασιών του άρθρου 258.

Επαρκής ενσωμάτωση ευρωπαϊκής νομοθεσίας με διοικητικά μέτρα

Όπου υπάρχει ο ισχυρισμός της ανεπαρκούς ενσωμάτωσης ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το Δικαστήριο σπάνια το αποδέχεται ως υπεράσπιση³⁸. Όμως το γεγονός ότι τα διοικητικά μέτρα που είχαν παρθεί για την ενσωμάτωση της νομοθεσίας είχαν ευρέως εκδοθεί ενημέρωση των ενδιαφερομένων και δεν ήταν εύκολη η τροποποίηση ή η αλλοίωση τους, έγινε αποδεκτό από το Δικαστήριο³⁹.

36.Επιτροπή ν Γαλλία (Γάλλοι εμπορικοί ναυτικοί) 1974 Υπόθεση 167/73, ECR 359

37.Επιτροπή ν Ελλάδα 1988 Υπόθεση 226/87, ECR 3611

38.σημείο 35 και 36 ανωτέρω

39.Επιτροπή ν Γερμανία (Νοσηλευτικές οδηγίες) 1985 Υπόθεση 29/84, ECR 1661, [1986] 3 CMLR 579

Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ένα κ-μ θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει την υπεράσπιση αυτή, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης όπου απέτυχε να επέμβει για να καταστείλει διαδηλώσεις για την μη ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων.

Αυτή η πιθανότητα έγινε αποδεκτή σε υπόθεση⁴⁰ όπου όμως το θέμα αφορούσε προσφυγή για ζημιές σε δημόσια ευθύνη εναντίον της Αυστρίας. Ο ενάγων ήταν μία εταιρεία διεθνών μεταφορών και απαιτούσε αποζημίωση από την πολιτεία γιατί πέντε νταλίκες της ιδιοκτησίας της είχαν εμποδιστεί να περάσουν από την Γερμανία στην Ιταλία για να μεταφέρουν τα εμπορεύματα τους λόγω μιας διαδήλωσης η οποία κράτησε σχεδόν τριάντα ώρες. Οι Αυστριακές αρχές είχαν επιτρέψει την διαδήλωση το οποίο και ήταν νόμιμο με βάση το εθνικό δίκαιο και η οποία σκοπό είχε να επισημάνει τις υπάρχουσες απειλές για το περιβάλλον και την δημόσια υγεία λόγω της αυξημένης τροχαίας κίνησης. Η εταιρεία είχε απαίτηση αποζημίωσης με βάση το ότι επιτρέποντας την διαδήλωση οι Αυστριακές αρχές είχαν παραβιάσει την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι οι Αυστριακές αρχές είχαν κίνητρο την προστασία της ελεύθερης έκφρασης και την ελευθερία της κοινωνικής συνεύρεσης οι οποίες είναι θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα εξασφαλισμένα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τα οποία προστατεύονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία μέσω της ΣΕΕ. Η προστασία αυτών των δικαιωμάτων αποτελεί νόμιμο δικαίωμα το οποίο εν πρώτοις δικαιολογεί τυχόν απαγορεύσεις στις υποχρεώσεις που επιβάλλει η ευρωπαϊκή νομοθεσία, ακόμα για μια θεμελιώδη ελευθερία όπως η ελεύθερη διακίνηση αγαθών. Επειδή όμως αυτά τα δικαιώματα δεν είναι απόλυτο δικαίωμα αλλά υπόκεινται σε περιορισμούς όσο αφορά το δημόσιο συμφέρον, το Δικαστήριο χρησιμοποίησε την αρχή της αναλογικότητας. Συμπέρανε ότι ‘‘ο νόμιμος σκοπός της διαδήλωσης δεν μπορούσε να επιτευχθεί σε αυτή την υπόθεση με μέτρα λιγότερο περιοριστικά για το ενδοκοινοτικό εμπόριο’’ κι έτσι η απόφαση

40.Schmidberger v Austria Υπόθεση 112/00, ECR I-5659

να μην απαγορευθεί η διαδήλωση ήταν σωστή, δικαιολογημένη και αναλογική χωρίς να παραβιάζει το άρθρο 34 ΣΛΕΕ (τότε άρθρο 28 ΕΚ). Εφόσον δεν υπήρχε παράβαση της τότε κοινοτικής νομοθεσίας δεν υπήρχε λόγος να εξεταστεί θέμα κρατικής ευθύνης.

7.3.Προσωρινά μέτρα

Μόνο κατά την έναρξη της δικαστικής διαδικασίας αλλά όχι πριν, η Επιτροπή έχει ο δικαίωμα να αιτηθεί για προσωρινά μέτρα με βάση το άρθρο 279 ΣΛΕΕ. Τέτοια προσωρινά μέτρα δεν είναι διαθέσιμα σε πρότερο στάδιο⁴¹.

Είναι αναγκαίο να υπάρχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις ούτως ώστε να γίνει αποδεκτό το αίτημα για προσωρινά μέτρα:

εάν το θέμα είναι επείγον για να αποφευχθεί ο κίνδυνος ανεπανόρθωτης ζημιάς και εάν υπάρχουν πρακτικοί και νομικοί λόγοι για ζήτημα εκ πρώτης όψεως αιτιολόγησης για τα προσωρινά μέτρα.

Σημειώνεται ότι η έναρξη των διαδικασιών του άρθρου 258 μέχρι την τελική απόφαση του δικαστηρίου μπορεί να διαρκέσει τέσσερα με πέντε χρόνια.

7.4.Άρθρο 259 ΣΛΕΕ-Προσφυγές μεταξύ κ-μ

Ο διαμεσολαβητικός ρόλος της Επιτροπής είναι κρίσιμος στο να αποφευχθούν πιθανές πολιτικές δυσκολίες μεταξύ κ-μ για αυτό και μόνο δύο υποθέσεις υπάρχουν μέχρι τώρα για το άρθρο 259⁴².

7.5.Άρθρο 260 – Επιβολή

Η πρώτη θεραπεία μιας προσφυγής με βάση τα άρθρα 258 και 259 είναι μία δήλωση ότι το κ-μ έχει αποτύχει στην τήρηση των υποχρεώσεων του έναντι της ευρωπαϊκής νομοθεσίας συγκεκριμενοποιώντας την κατηγορία. Σε πολλές περιπτώσεις τα κ-μ είτε έχουν αρνηθεί να ακολουθήσουν είτε έχουν αγνοήσει αποφάσεις του Δικαστηρίου. Η αποτρεπτική πρακτική της Επιτροπής έχει ενδυναμωθεί με την πρόσθεση του άρθρου 260 στην συνθήκη του Μάαστριχτ για την εισφορά των αποφευχθέντων προστίμων από τα κ-μ μετά από τις διαδικασίες του άρθρου 258.

Χρηματικά πρόστιμα δεν μπορούν να τεθούν με βάση τις διαδικασίες του άρθρου 258 αλλά μπορούν να τεθούν με την επακόλουθη διαδικασία του άρθρου 260 για την αποτυχία τους να συμμορφωθούν. Το Δικαστήριο έχει απεριόριστη ευχέρεια στο να βάζει πρόστιμα σε απείθαρχα κ-μ.

Με το άρθρο 260 η Επιτροπή δίνει στο κ-μ μια ευκαιρία να δώσει εξηγήσεις για τις κατηγορίες προτού εκδώσει αιτιολογημένη απόφαση τεκμηριώνοντας την απειθαρχία του σε σχέση με τις αποφάσεις κατά τις διαδικασίες του άρθρου 258. Ένα χρονικό περιθώριο δίδεται και εάν δεν υπάρξει ανταπόκριση τότε η Επιτροπή φέρνει το κ-μ στο Δικαστήριο και προτείνει ένα ποσό ή περιοδικές πληρωμές ως πρόστιμο.

41.Επιτροπή ν Ηνωμένο Βασίλειο(Κανόνες εμπορικής ναυτιλίας)1989 Υπόθεση 246/89 R, ECR 3125

42.Γαλλία ν Ηνωμένο Βασίλειο 1979 Υπόθεση 141/78, ECR 2923

Βέλγιο ν Ισπανία 2000 Υπόθεση 388/95, ECR I-3123

Το Δικαστήριο αποφασίζει εάν όντως το κ-μ δεν έχει συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του και βάζει πρόστιμο το οποίο το ίδιο καθορίζει άσχετα με την εισήγηση της Επιτροπής. Το 1997 έκδωσε ένα πίνακα για το πώς υπολογίζει το πρόστιμο σε κάθε περίπτωση. Η σοβαρότητα του συμβάντος, η σημαντικότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας η οποία έχει παραβιασθεί, η διάρκεια και τα αποτελέσματα της παράβασης και η ανάγκη να διασφαλιστεί ότι δεν θα επαναληφθεί είναι οι παράγοντες που το Δικαστήριο υπολογίζει για να αποφασίσει το ύψος του προστίμου.

Το Δικαστήριο σε μία περίπτωση έχει αποφασίσει όπως πληρωθεί πρόστιμο συνολικά αλλά και πρόστιμα σε περιόδους για την σοβαρή και συστηματική παραβίαση ευρωπαϊκής νομοθεσίας⁴³.

Σε τροπολογία του άρθρου 260 προστέθηκε μία παράγραφος όπου γράφει ότι ακόμη κι αν η Επιτροπή υποβάλει μια υπόθεση στο Δικαστήριο για πρώτη φορά με βάση τις διαδικασίες του άρθρου 258 για αποτυχία ενημέρωσης για την μεταφορά ευρωπαϊκής οδηγίας, δικαιούται να ορίσει όριο ποσού προστίμου. Το τελικό όμως πρόστιμο που θα επιβληθεί από το Δικαστήριο δεν μπορεί να υπερβαίνει αυτό το ορισμένο ποσό από την Επιτροπή.

43.Επιτροπή ν Γαλλία 1991 Υπόθεση C-64/88, ECR I-2727

Κεφάλαιο 8: Προδικαστική απόφαση

Παραπομπές από κ-μ

Η δικαιοδοσία του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ για να δέχεται παραπομπές από κ-μ για συγκεκριμένα θέματα υπάρχει από την συνθήκη της Νίκαιας όπου και ονομαζόταν Πρωτόδικο. Όπου υπάρχει πιθανότητα να διακινδυνεύει η ενότητα του ευρωπαϊκού δικαίου το ΓΔ θα αναφέρει την υπόθεση στο Δικαστήριο για να αποφασίσει. Το άρθρο δικαιοδοσίας του ΓΔ, 256 ΣΛΕΕ, καθορίζει ότι αποφάσεις που δόθηκαν από αυτό σε ερωτήσεις που παραπέμφθηκαν για προδικαστική απόφαση, μπορούν κατά εξαίρεση να επανεξετασθούν από το Δικαστήριο κάτω από τους όρους και μέσα στα πλαίσια που καθορίζονται όταν υπάρχει σοβαρό ρίσκο για την ενότητα ή την συνοχή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Όταν το Δικαστήριο αποφασίσει να επανεξετάσει απόφαση που δόθηκε από το ΓΔ σε υπόθεση παραπομπής για προδικαστική απόφαση, θα το κάνει ,με επείγουσα διαδικασία.

8.1.Άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Το άρθρο 267 επιτρέπει την συνεργασία και τον “διάλογο” ανάμεσα στο Δικαστήριο και τα εθνικά δικαστήρια. Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία για να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις που αφορούν:

- την ερμηνεία της Συνθήκης
- την εγκυρότητα και την ερμηνεία πράξεων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- την ερμηνεία των καταστατικών οργάνων τα οποία έχουν ιδρυθεί από πράξεις του Συμβουλίου, όπου αυτό είναι επιτρεπτό.

Όπου τέτοια ερώτηση τίθεται ενώπιον δικαστηρίου ή δικαστηρίου δημόσιας διοίκησης κ-μ τότε εάν θεωρηθεί ότι μια απόφαση στην ερώτηση είναι αναγκαία για να μπορέσει να αποφασίσει μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να αποφασίσει επί του θέματος.

Όπου μια τέτοια ερώτηση προκύπτει σε υπόθεση η οποία εκκρεμεί σε εθνικό δικαστήριο ή δικαστήριο δημόσιας διοίκησης και ενάντια στις αποφάσεις τους δεν υπάρχει δικαστική

επανεξέταση σε εθνικό επίπεδο, τότε το θέμα παραπέμπεται στο Δικαστήριο. Η πλειοψηφία των προδικαστικών αποφάσεων εμπίπτουν στο πρώτο μέρος της πρώτης παραγράφου. Οι άλλες δύο παράγραφοι διαχειρίζονται τις περιπτώσεις όπου μπορεί να γίνουν παραπομπές ή όπου πρέπει να γίνουν εάν το εθνικό δικαστήριο ή το δικαστήριο δημόσιας διοίκησης είναι το τελευταίο στάδιο.

8.1.1. Λειτουργίες του άρθρου 267 ΣΛΕΕ

Πρωταρχικός στόχος η διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από όλα τα κ-μ⁴⁴. Το σύστημα της προδικαστικής παραπομπής θεωρείται επιτυχημένο και αυτή του η επιτυχία βασίζεται στην αναμενόμενη συνεργασία από τα εθνικά δικαστήρια. Περισσότερο από το 50% των υποθέσεων συμπεριλαμβανομένων και πολύ σημαντικών από αυτές έχουν τύχει απόφασης από προδικαστική παραπομπή συχνά και από κατώτερα ιεραρχικά δικαστήρια⁴⁵.

Έχει προσδώσει μεγαλύτερη δικαιοδοσία στα εθνικά δικαστήρια στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου, όπως η δικαιοδοσία που δόθηκε στα Βρετανικά δικαστήρια να επανεξετάζουν υποθέσεις και να μην εφαρμόζουν νομοθετήματα.

Η απόφαση για παραπομπή είναι στην διακριτική ευχέρεια του δικαστή της υπόθεσης⁴⁶. Το άρθρο 267 καθορίζει όμως τι μπορεί να θεωρηθεί δικαστήριο ή δικαστήριο δημόσιας διοίκησης, όχι τα εθνικά δικαστήρια. Εάν υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο και οι οποίες έχουν νομολογηθεί από το Δικαστήριο⁴⁷, τότε αυτό το ζήτημα γίνεται

44. Da Costa en Schaake NV v Nederlandse Belastingadministratie 1963 Υπόθεση 28-30/62, ECR 31

Rheinmuhlen 1974 Υπόθεση 166/73 ECR 33

45. Van Gend en Loos 1963 Υπόθεση 26/62 και Costa v Enel 1964 Υπόθεση 6/64 ECR 585

46. Rheinmuhlen 1974 Υπόθεση 166/73 ECR 33

47. Broekmeulen 1981 Υπόθεση 246/80 ECR 2311

ξεκάθαρο. Οι ιδιωτικές αντιπαραθέσεις γενικά δεν καλύπτονται από το άρθρο 267.

8.2.Άρθρο 267(2) ΣΛΕΕ - Η διακριτική παραπομπή

Με βάση την παράγραφο 2 του άρθρου 267 τα εθνικά δικαστήρια και όλα τα δικαστήρια δημόσιας διοίκησης έχουν την διακριτική ευχέρεια να παραπέμψουν υπόθεση στο Δικαστήριο. Υπάρχουν κατευθυντήριες οδηγίες από το ΔΕΕ⁴⁸ σχετικά με αυτό και φυσικά τα δικαστήρια τελευταίας βαθμίδας είναι υποχρεωμένα να το κάνουν. Εθνική νομοθεσία δεν δύναται να αφαιρεί την διακριτική ευχέρεια των εθνικών δικαστηρίων για παραπομπή⁴⁹.

Πότε όμως πρέπει να γίνει μια παραπομπή μπορεί να νομολογηθεί στα εθνικά δικαστήρια. Στο Ηνωμένο Βασίλειο για παράδειγμα ο Λόρδος Ντέννινγκ (Lord Denning) όρισε της κατευθυντήριες γραμμές για τα Βρετανικά δικαστήρια για λόγους παραπομπής.

8.3.Άρθρο 267(3) ΣΛΕΕ – Η υποχρεωτική παραπομπή

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 267 αναφέρει ότι εθνικό δικαστήριο ή δικαστήριο δημόσιας διοίκησης στις αποφάσεις του οποίου δεν υπάρχει δικαστική επανεξέταση με βάση εθνική νομοθεσία, υποχρεούνται να παραπέμψουν το θέμα στο Δικαστήριο. Η ουσία είναι και πάλι η ομοιόμορφη εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου από όλα τα κ-μ⁵⁰.

Το Δικαστήριο νομολόγησε ότι δεν είναι πάντα υποχρεωτικό για τα ανώτατα δικαστήρια να παραπέμψουν τις υποθέσεις όπου έχουν ήδη παραπεμφθεί και υπάρχει ήδη απόφαση του Δικαστηρίου. Μπορεί να γίνει παραπομπή για το ίδιο ή άλλο σημείο της ίδιας υπόθεσης⁵¹.

Το Δικαστήριο έχει αποφασίσει σχετικά με τις εξαιρέσεις⁵² για την υποχρεωτική παραπομπή

48. Κατευθυντήριες οδηγίες για παραπομπές από τα εθνικά δικαστήρια

49. Simmenthal Υπόθεση 106/77

50. Hoffman-La Roche v Centrafarm 1977 Υπόθεση 107/76 ECR 957

51. Υποσημείωση 44 ανωτέρω

52. CILFIT 1982 Υπόθεση 283/81 ECR 3415

κι αυτές είναι όταν αυτό δεν είναι αναγκαίο για το αποτέλεσμα της υπόθεσης, όταν υπάρχει ήδη απόφαση του Δικαστηρίου για το ίδιο⁵³ ή παρεμφερές θέμα και όταν το θέμα είναι τόσο ξεκάθαρο από άποψη εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας όπου δεν τίθεται θέμα αμφισβήτησης⁵⁴.

8.4.Κρατική ευθύνη για την αποτυχία δικαστηρίου να προβεί σε παραπομπή

Σε μία πολύ σημαντική υπόθεση⁵⁵ το Δικαστήριο αποφάσισε ότι μια υπόθεση εναντίον κ-μ για λόγους κρατικής ευθύνης ήταν πιθανή όπου η μη παραπομπή δικάστηκε από ανώτατο δικαστήριο χωρίς να υπάρχει νομοθεσία για δικαστική επανεξέταση μετά από αυτό και ειδικότερα όταν εμπίπτει στην δικαιοδοσία του άρθρου 267(3). Το Δικαστήριο αναφέρθηκε στον ζωτικής σημασίας ρόλο της δικαστικής εξουσίας για την προστασία των δικαιωμάτων του ατόμου τα οποία πηγάζουν από ευρωπαϊκό δίκαιο.

8.5.Άλλες όψεις του άρθρου 267

Ακυρότητα ευρωπαϊκής νομοθεσίας

Μόνο το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να αποφασίσει για την ακυρότητα ευρωπαϊκής νομοθεσίας⁵⁶. Εάν το Δικαστήριο αποφασίσει ότι συγκεκριμένη νομοθεσία της ΕΕ είναι άκυρη τότε όλα τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να την θεωρούν άκυρη⁵⁷.

Ασφαλιστικά μέτρα

Το εθνικό δικαστήριο δύναται να αναστείλει εθνικά μέτρα τα οποία υποβάλλουν σε

53.acte eclaire

54.acte clair

55.Kobler v Republik Österreich Υπόθεση 224/01 ECR I-10239

56.Firma Fotofrost v HZA Lubesk Ost 1987 Υπόθεση 314/85 ECR 4199, [1988] 3 CMLR 57

57.ICI v Amministrazione delle Finanze dello Stato 1981 Υπόθεση 66/80 ECR 1191

αμφισβήτηση την εγκυρότητα συγκεκριμένης ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Το Δικαστήριο αυτό αποφάσισε⁵⁸ σχετικά με την χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων όπου υπάρχει αυτή η αμφισβήτηση της κύριας νομοθεσίας.

Άρνηση του Δικαστηρίου να εκδώσει απόφαση

Όταν δεν υπάρχει κάτι που να άπτεται της πραγματικότητας ως θέμα σε μία υπόθεση το Δικαστήριο αρνείται να εκδώσει απόφαση⁵⁹. Το Δικαστήριο έχει επιδείξει την επιθυμία να διατηρεί υπό τον έλεγχο του και να περιορίζει έτσι την δικαιοδοσία του. Παραδείγματος χάριν έχει αρνηθεί να εκδώσει απόφαση σε υπόθεση παραπομπής στην οποία πολύ λίγες πληροφορίες είχαν δοθεί από το εθνικό Δικαστήριο⁶⁰.

Αναδρομική ισχύς της απόφασης από προδικαστικής παραπομπής

Σημειώνεται ότι το Δικαστήριο έχει περιορίσει την αναδρομική ισχύ της απόφασης την οποία εκδίδει μετά από δικαστική παραπομπή σε συγκεκριμένες υποθέσεις⁶¹.

58.Zuckerfabrik Suderdithmarschen AG v Hauptzollamt Itzehoe 1991 Υπόθεση 66/80 ECR I-415

59.Foglia v Novello 1980 Υπόθεση 104/79 ECR 745 [1981] 1 CMLR 585

Foglia v Novello (No 2) 1981 Υπόθεση 244/80 ECR 3045 [1982] 1 CMLR 585

60.Telemarsicabruzzo Spa v Circostel 1993 Υπόθεση 320-322/90 ECR I-393

61.Defrenne v Sabena (2) 1976 Υπόθεση 43/75 ECR 455

Επίλογος

Διαφαίνεται ότι σε όλες τις εκφάνσεις της Ευρωπαϊκής δικαιοσύνης υπάρχει μία αλληλουχία γεγονότων και πρακτικών οι οποίες προστατεύουν αλλά και ταυτόχρονα απαιτούν από τα κ-μ να έχουν πάντα υπόψη τους ότι τα δικαιώματα τους έχουν εκχωρηθεί στο όνομα της συνεργασίας και της αποτελεσματικής αλληλεπίδρασης που ακούει στο όνομα ΕΕ.

Υπάρχει σεβασμός για τα δικαιώματα του ανθρώπου σε θέματα όπως το εμπόριο, η εργασία, η κοινωνική συναναστροφή, στην ελευθερία της έκφρασης τα οποία υπάρχουν στην χάρτα για τα δικαιώματα του ανθρώπου και όπως είδαμε τυγχάνουν σεβασμού από το Δικαστήριο της ΕΕ.

Η αλληλεγγύη που οφείλουν τα κράτη μέλη είναι δεδομένη αφού όλα τα εθνικά δίκαια συνυπάρχουν στην ευρωπαϊκή νομική σφαίρα, γύρω αλλά κάτω από την υπεροχή που αξίζει στο ΔΕΕ. Η υπεροχή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας διαφαίνεται από την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή της από όλα τα εθνικά δικαστήρια.

Αυτή όλη η συνεργασία σε όλους τους τομείς τέθηκε υπό αμφισβήτηση και χαρακτηρίστηκε ως ένα σχέδιο μηδενοποίησης των εθνών και υπακοής στο “διευθυντήριο” των Βρυξελλών το οποίο λέγεται πως κινούν τα χρηματοοικονομικά λόμπι των Γερμανών αλλά και των αμερικανοεβραίων. Η ΕΕ χαρακτηρίστηκε ως ένας γίγαντας με πηλίνα πόδια και οτιδήποτε αφορά την ευρωπαϊκή οικογένεια και την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη θεωρείται ότι έχουν καταρρεύσει εδώ και χρόνια αφού τα πάντα ελέγχονται από αυτά τα λόμπι και τίποτα δεν είναι τυχαίο σε κανένα τομέα.

Μπορεί όλο αυτό να σχετίζεται με την θέληση της Γερμανίας να επιβάλει σε κεντροποιημένο δημοσιονομικό έλεγχο όλα τα κ-μ αλλά αυτό δεν αφήνει ανεπηρέαστο τον νομικό τομέα της ΕΕ αφού όλα θεωρούνται αλληλένδετα.

Ένας από τους μεγαλύτερους έλληνες πρωθυπουργούς είχε πει σε ομιλία του σε μία από τις τελευταίες Συνόδους Κορυφής στην οποία έλαβε μέρος το 1995 είχε αναφερθεί σε “...συρρίκνωση της εθνικής δύναμης στο βωμό κρίσεων και συμφερόντων με τις κατευθύνσεις του διευθυντηρίου...”

Αν αυτό τελικά ισχύει ή όχι εναπόκειται στην κρίση του αναγνώστη αφού ο καθένας μπορεί να κρίνει με βάση τις γνώσεις του στον τομέα και φυσικά τα γεγονότα που έχουν προκύψει από αυτή την θεωρητικά προφητική ομιλία του αείμνηστου Έλληνα πρωθυπουργού.

Η ιστορία της ΕΕ έχει δώσει παραδείγματα παραγκωνισμού και συρρίκνωσης εθνικών αξιών και συμφερόντων αλλά μπορούμε ακόμη να ελπίζουμε ότι η νομική της υπεροχή, το ευρωπαϊκό δίκαιο, δεν μπορεί να υπακούσει σε μεμονωμένα συμφέροντα, τουλάχιστο όχι σε μεγάλο βαθμό αφού οι “υπηρέτες” και εφαρμοστές του αντιπροσωπεύουν όλα τα υφιστάμενα κράτη μέλη.

Βιβλιογραφία

- 1.ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Κ.ΓΕ.:Η ταυτότητα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΑΠΟΚ.,ΤΟΠ.ΑΥΤΟΔ.Κ'ΠΕΡΙΦ.ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.Τ.26.Αθήναι,2001
 2. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Κ.ΓΕ.: Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Συνθήκη για την θέσπιση του συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ρώμη, Αθήναι, Οκτώβριος 2004
 - 3.ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δον.: Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό δίκαιο. Γ' έκδ.Αθήνα,2002
 - 4.Βενιζέλος Ε., Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ως πρόκληση για τη συνταγματική θεωρία, Μανιτάκης Α./Παπαδοπούλου Λ.(επιμέλεια),Η προοπτική ενός συντάγματος για την Ευρώπη,2003,σ.27-42
 - 5.Α.Πλιάκος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:Θεσμικό & Ουσιαστικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 1^η έκδοση
 - 6.Bernhardt R.,Οι πηγές του κοινοτικού δικαίου: Το κοινοτικό "Σύνταγμα", στον τόμο Τριάντα χρόνια κοινοτικού δικαίου,σ.75-89
 - 7.M.Horspool & M.Humphreys, European Union Law, Oxford, 6th edition
 - 8.D.Chambers,G.Davies & G.Monti, European Union Law, Cambridge, 2nd edition
 - 9.von Bogdandy A., The legal case for Unity:The European Union as a single Organization with a single legal System, CMLR 1999.887-910
 - 10.Graig P./de Burca G., The evolution of EU law, 2nd edition 2011
 - 11.P.Graig & G.De Burca, Eu Law text,cases and materials, Oxford, 5th edition
 - 12.ec.europa.eu
-

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΟΚ-ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΕΕ-ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΕΕ-ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ της ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΣΕΕ-ΣΥΝΘΗΚΗ της ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΣΛΕΕ-ΣΥΝΘΗΚΗ για την ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ της ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

